

UiO • Det juridiske fakultet

Aksjonærmodellen.

- Beskatning av aksjeinntekter hos personlige aksjonærer.

Kandidatnummer: 685

Leveringsfrist: 25.11.2013

Antall ord: 15 479

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.	1
1.1	Presentasjon av temaet.	1
1.2	Avgrensninger.	2
1.3	Den videre fremstillingen.	2
2	RETTSKILDEBILDET PÅ SKATTERETTENS OMRÅDE.	3
2.1	Generelt.	3
2.2	Lov og forskrift.	3
2.3	Forarbeider.	3
2.4	Rettspraksis.	4
2.5	Annen praksis.	4
3	AKSJONÆRMODELLEN.	5
3.1	Rettstilstanden før aksjonærmodellen.	5
3.2	Bakgrunnen for innføringen av aksjonærmodellen.	7
3.3	Nærmere om aksjonærmodellen.	7
3.3.1	Innføringen av aksjonærmodellen.	7
3.3.2	Fordeling av skattebyrden og skattesats.	8
3.3.3	Ny skattesats fra 2014.	9
3.4	Anvendelsesområde.	10
3.4.1	Subjekter som omfattes.	10
3.4.2	Objekter som omfattes.	12
4	UTBYTTE.	13
4.1	Innledning.	13
4.2	Kort om det selskapsrettslige utbyttebegrepet.	13
4.3	Det skatterettslige utbyttebegrepet.	14

4.4	”Enhver utdeling”	14
4.4.1	Generelt	14
4.4.2	Utbytteaksjer, fondsemissjon, og aksjesplitt	15
4.4.3	Særlige spørsmål der aksjonær er ansatt i selskapet	16
4.5	”Vederlagsfri overføring”	18
4.5.1	Generelt	18
4.5.2	Situasjoner der det er uklart om det foreligger en ytelse fra aksjonæren	19
4.6	”Verdi”	20
4.6.1	Generelt	20
4.6.2	Verdsettelse	20
4.6.3	”Fordekte verdioverføringer”	21
4.7	”Fra selskap til aksjonær”	26
4.7.1	Direkte til aksjonær	26
4.7.2	Indirekte til aksjonær	26
4.7.3	Identifikasjon med nærstående	26
4.8	Utbetalinger som ikke er utbytte	27
4.8.1	Innledning	27
4.8.2	”Tilbakebetalt aksjekapital, herunder overkurs”	27
4.8.3	”Utbetaling ved likvidasjon”	28
5	GEVINST OG TAP VED REALISASJON AV AKSJER	29
5.1	Innledning	29
5.2	Vilkår for skatteplikt	29
5.2.1	Realisasjon	29
5.3	Beregning av gevinst og tap	35
5.3.1	Utgangspunkt for beregningen	35
5.3.2	First in first out- prinsippet (FIFO)	36
5.3.3	Endring av inngangsverdi og skatteposisjoner	37
6	TIDFESTING	38
6.1.1	Innledning	38

6.1.2	Utbytte.	38
6.1.3	Tidfesting ved realisasjon av aksjer.....	39
7	SKJERMING.	40
7.1	Innledning.	40
7.2	Vilkår for rett til skjerming.....	41
7.2.1	Kravet om at utbytte må være lovlig utdelt.	41
7.3	Beregning av skjerming.	44
7.3.1	Utgangspunkt for beregning - skjermingsgrunnlag.....	44
7.3.2	Aksjer ervervet ved arv eller gave.....	47
7.3.3	Skjermingsrenten.	48
7.3.4	Tilordning.	49
7.3.5	Ubenyttet skjerming.	49
7.3.6	Eksempel.	51
7.4	Ekstraskatt på renter ved lån til selskaper.....	52
8	LITTERATURLISTE	55
8.1	Lover, forskrifter, og vedtak.....	55
8.1.1	Lover.....	55
8.1.2	Forskrifter.	55
8.1.3	Vedtak.....	55
8.2	Forarbeider.....	55
8.3	Rettspraksis.....	56
8.3.1	Høyesterett.....	56
8.3.2	EF- domstolen.	56
8.3.3	EFTA- domstolen.	56
8.4	Dommer, uttalelser i skattesaker og skattespørsmål.....	56
8.5	Bøker.....	57
8.6	Artikler.....	57
8.7	Nettdokumenter.	57

1 Innledning.

1.1 Presentasjon av temaet.

Et av hovedformålene med selskaper er å generere økonomisk avkastning til eierne. Avkastning kan skje i form av verdistigning på aksjene eller som utdeling fra selskapet.

Utbytte er en måte å foreta utdeling fra selskapet til aksjonærene. Utbytte er definert som en andel i et aksjeselskap eller allmennaksjeselskaps overskudd som deles ut til aksjonærene etter beslutning fra generalforsamlingen¹. Utbytte er således en metode for å gi aksjonærene løpende avkastning på kapitalen de har investert i selskapet. Utbytteutdelinger er skattepliktige for mottaker.

Avkastning på aksjene i form av verdistigning betinger at aksjonæren realiserer aksjen til høyere pris enn den ble ervervet for. I motsatt fall foreligger tap. Gevinst ved salg av aksjer er skattepliktig. Tap er fradragsberettiget.

Beskatning av personlige aksjonærer som mottar utbytte fra aksjeselskap eller allmennaksjeselskap og beskatning av gevinst ved realisasjon av aksjer skjer etter aksjonærmodellen. Dette innebærer at utbytte og gevinst ved realisasjon beskattes med en fastsatt prosentsats på aksjonærens hånd, med fradrag for skjerming. Skjermingsfradrag betyr at utbytte som tilsvarende normalavkastning ikke skal beskattes. Dersom det er skjermingsfradrag som ikke er benyttet på tidspunkt for realisasjon kan dette benyttes til å redusere den skattepliktige gevinsten.

Tema for denne oppgaven er aksjonærmodellen. Formålet med oppgaven er å gi en fremstilling av hvordan personlige aksjonærer beskattes ved utdeling av utbytte og ved salg av aksjer på bakgrunn av denne modellen.

¹ Definisjon av utbytte, Jusleksikon, Gisle m. fler (2007).

1.2 Avgrensninger.

Fremstillingen omhandler som nevnt i innledningen beskatning av utbytte til personlig aksjonær, og beskatning når personlig aksjonær realiserer aksjer. Når aksjeselskap eller allmennaksjeselskap mottar utbytte eller realiserer aksjer i andre selskaper kommer fritaksmetoden til anvendelse. For utdelinger fra selskaper med begrenset ansvar til deltakerne kommer deltakermodellen til anvendelse. Foretaksmodellen kommer til anvendelse ved beskatning av personer som er selvstendig næringsdrivende. Fremstillingen avgrenses mot disse metodene for beskatning av andre rettssubjekter enn personlig aksjonær.

1.3 Den videre fremstillingen.

Formålet med denne oppgaven er å gjennomgå alle sider av aksjonærmodellen. For å gjøre fremstillingen så oversiktlig som mulig vil de forskjellige sidene av aksjonærmodellen bli behandlet separat. Denne fremstillingen starter med en redegjørelse for rettskildebildet på skatterettens område i fremstillingens punkt 2. Hensikten med dette er primært å belyse de særegne rettskildene som gjelder for dette rettsområdet. I punkt 3 vil aksjonærmodellen bli beskrevet nærmere. Punkt 4 og 5 omhandler inntektstypene som er gjenstand for beskatning under aksjonærmodellen, henholdsvis utbytte og gevinst ved realisasjon. I punkt 6 vil reglene om tidspunkt for beskatning av utbytte og en eventuell aksjegevinst bli gjennomgått. Disse reglene gjelder også for fradrag for tap. Skjermingsfradraget behandles i fremstillingens punkt 7.

2 Rettskildebildet på skatterettens område.

2.1 Generelt.

Den alminnelige juridiske metodelære danner grunnlaget for rettanvendelse på skatterettens område². Det er derimot enkelte særegne rettskildespørsmål i skatteretten. Disse vil bli belyst nærmere.

2.2 Lov og forskrift.

Skatteloven³ (heretter sktl) er den sentrale lov innenfor skatteretten. Skatteplikt medfører et inngrep fra det offentlige ovenfor skatteyter. Dette medfører at legalitetsprinsippet står sterkt på skatterettens område. Ordlyden i skattelovens ulike bestemmelser danner utgangspunkt for fastlegningen av de ulike subjektens skatteplikt. På tross av at legalitetsprinsippet har stor betydning i skatteretten avgjør ikke ordlyden alene tolkningsspørsmål der det er tvil. Der hjemmelen er uklar må andre rettskilder som for eksempel forarbeider og rettspraksis tas med i tolkningen⁴.

Skatteloven har to forskrifter. Forskrift gitt av Finansdepartementet (FSFIN)⁵ og forskrift gitt av Skattedirektoratet (FSSD)⁶. Disse forskriftene utfyller lovbestemmelsene. Forskriftene har samme oppbygning som loven. Dette gjør at det er enkelt å finne frem til tilhørende forskriftsbestemmelse.

2.3 Forarbeider.

Forarbeidene til skatteloven er relevante ved tolkning av loven. Sentrale forarbeider til aksjonærmodellen er NOU 2003:9, Ot. prp nr. 1 (2004- 2005), og Innst. O. nr. 10 (2004-2005).

² Zimmer, Lærebok i Skatterett 6 utg (2009) side 47

³ Lov om skatt av formue og inntekt av 26 mars 1999

⁴ Zimmer og BÄHR side (2010) side 47

⁵ Forskrift 19 november 1999 nr. 1158

⁶ Forskrift 22 november 1999 nr. 1160

2.4 Rettspraksis.

Det foreligger en betydelig mengde praksis fra Høyesterett på skatterettens område. Praksis fra Høyesterett har stor vekt som rettskilde. En del bestemmelser i dagens skattelov er en videreføring av bestemmelser i tidligere skattelover. I slike tilfeller vil rettspraksis knyttet til tidligere lovbestemmelser være relevant ved tolkning av dagens bestemmelser.

2.5 Annen praksis.

Høyesterett legger stor vekt på ligningspraksis ved tolkning av lover. Ligningspraksis er den praksis som skapes når ligningsmyndighetene tolker og utfyller lov og treffer vedtak i enkeltsaker⁷. Når ligningspraksis skal ansees for å foreligge må vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Ligningspraksisens varighet i tid, hvor ofte den har fremkommet, og om andre løsninger på samme spørsmål har blitt lagt til grunn er momenter i denne vurderingen⁸.

På skatterettens område foreligger det endel praksis og uttalelser av ulike instanser og organer. Dommer, uttalelser, m.v. (Utv.) publiseres av ligningsutvalget. Her publiseres blant annet dommer i skattesaker fra lavere rettsinstanser og administrative uttalelser fra Finansdepartementet og Skattedirektoratet. Den rettskildemessige verdien av disse er lav. Lignings- ABC utgis hvert år av Skattedirektoratet. Denne inneholder løsninger på ulike skatte spørsmål. I henhold til forordet i Lignings- ABC skal skatteetaten følge løsningene⁹. Dette gjør at Lignings- ABC har stor betydning i praksis. Et problem med Lignings- ABC er at den ikke gir uttrykk for usikkerhet dersom dette foreligger rundt en løsning. I og med at ansatte i skatteetaten legger løsningene til grunn medfører dette at løsninger det er knyttet tvil rundt kan bli lagt til grunn ved avgjørelsen av saker. I tilfeller der løsningene bygger på lovtekst og praksis har denne rettskildemessig verdi i form av at den gir uttrykk for rettstilstanden.

⁷ “Høyesteretts anvendelse av ligningspraksis som rettskildefaktor”, Ola Fredriksen, Tidsskrift for skatterett nr. 3 (2008)

⁸ Lærebok i Skatterett 6 utg (2009) side 53 og 54

⁹ Lignings- ABC 2013 side iii

Der dette ikke er tilfellet har Lignings- ABC ikke større rettskildemessig vekt enn andre uttalelser fra Skattedirektoratet¹⁰. Skattedirektoratet utgir også bindende forhåndsuttalelser i enkeltsaker (BFU). Dette er uttalelser om skattemessige konsekvenser av planlagte disposisjoner på bakgrunn av anmodning fra skatteyter. Slike uttalelser er bindende for skatteetaten i den enkelte sak. I andre saker har de rettskildemessig verdi på lik linje med administrative uttalelser¹¹.

3 Aksjonærmodellen.

3.1 Rettstilstanden før aksjonærmodellen.

Rettstilstanden på skatterettens område før aksjonærmodellen var regulert av skattereformen av 1992. Reformen trådte i kraft fra og med 1 januar 1992.

Skattereformen av 1992 var basert på en delingsmodell. Delingsmodellen innebar at det var et klart skille mellom skattesatsene for arbeidsinntekter og kapitalinntekter. Skattesatsene for arbeidsinntekter var progressive. I 2004 var marginalsattesatsen for arbeidsinntekter på 55,3 prosent¹². For kapitalinntekter gjaldt en flat skattsats på 28 prosent. Denne skattesatsen gjaldt også for selskaper.

For kapitalinntekter var det skatt både på utbytte og på gevinst ved realisasjon. Reformen bygget på et prinsipp om enkeltbeskatning. Dette prinsippet innebærer at en enkelt inntekt kun skal beskattes en gang. I henhold til dette prinsippet vil inntekten enten bli skattlagt hos selskapet, eller hos aksjonæren.

¹⁰ Lærebok i Skatterett 6 utg (2009) side 57

¹¹ Lærebok i Skatterett 6 utg (2009) side 58

¹² “Om bakgrunnen for utformingen av skattereformen i 2006”, Scandinavian Journal of Business Research Beta 01/ 2006 side 71

Ved beskatning av utbytte gjaldt en godtgjørelsesmetode. Basert på denne metoden ble aksjonæren i utgangspunktet beskattet for den del av selskapets inntekt som lå til grunn for utbytteutdelingen. Aksjonæren fikk deretter fradrag i utlignet skatt for den skatten selskapet hadde betalt av inntekten¹³. Godtgjørelsesfradraget medførte dermed at det i realiteten ikke var skatt på utbytte for personlig aksjonær. Godtgjørelsesreglene gjaldt bare for norske aksjonærer.

Ved realisasjon av aksjer ble inngangsverdien justert etter RISK- reglene (regulering av inngangsverdi med skattlagt kapital). Overskudd som lagres i selskapet vil normalt føre til at aksjekursen øker. Selskapet betaler skatt av overskuddet. Samtidig betaler aksjonæren skatt ved realisasjon etter denne verdistigning. Det forekommer da dobbelbeskatning i form av at selskapets inntekt blir skattlagt ved at selskapet betaler skatt av overskuddet, og ved at aksjonæren betaler skatt på verdistigningen. RISK- reglene ble innført for å forhindre at overskudd selskapet ikke har betalt ut som utbytte blir gjenstand for dobbelbeskatning.

Det ble fastsatt et RISK- beløp tilknyttet aksjene hvert år av skattemyndighetene. RISK beløpet tilsvarte aksjens andel av opparbeidet skattlagt kapital i selskapet. Utdeling av utbytte fra selskapet medførte at opparbeidet skattlagt kapital i selskapet per aksje ble redusert. RISK- beløpet knyttet til aksjonærens aksje i eiertiden ble addert til aksjens inngangsverdi ved beregning av gevinst ved realisasjon. På denne måten ble verdistigningen mindre, og dermed ble dobbelbeskatning unngått. En aksjonær har eksempelvis en opprinnelig inngangsverdi på 150 kroner per aksje. Aksjonæren realiserer aksjene for 250 kroner per aksje. Når aksjonæren skal selge aksjen er aksjens oppsamlede skattlagt kapital i selskapet 50 kroner per aksje. Aksjens oppjusterte inngangsverdi med RISK beløp blir da 200 kroner. 50 kroner utgjør da grunnlaget for beskatning av aksjonæren. RISK- reglene gjaldt bare for aksjer i norske selskaper.

¹³ Zimmer og BAHR (2001) side 273

3.2 Bakgrunnen for innføringen av aksjonærmodellen.

En av hovedgrunnene til at aksjonærmodellen ble innført var et ønske om å redusere forskjellen mellom marginalsattesatsen på arbeidsinntekter og aksjeinntekter¹⁴. Skillet mellom marginalsattesatsene for arbeidsinntekter og aksjeinntekter var etter skattereformen av 1992 betydelig. Dette medførte at det var hensiktsmessig for eiere av bedrifter å ta ut lav eller ingen lønn. I stedet var det hensiktsmessig å ta ut utbytte. Med innføringen av aksjonærmodellen ville sattesatsene for arbeidsinntekter og kapitalinntekter bli tilnærmet lik.

Videre var det usikkerhet knyttet til om RISK- reglene og godtgjørelsesfradraget var i henhold til Norges forpliktelser etter EØS- avtalen¹⁵. Grunnlaget for denne tvilen var at godtgjørelsesfradraget etter skattereformen av 1992 ikke gjaldt for aksjeutbytte fra utenlandske selskap. Den gjaldt heller ikke ved utbytte der aksjonæren var bosatt i utlandet. RISK- reglene gjaldt bare for aksjer i norske selskaper. På denne måten ble norske og utenlandske eiere forskjellsbehandlet. I sak C- 319/ 02 "Manninen" konkluderte EFTA- domstolen med at reglene om godtgjørelsesfradraget var i strid med EØS- avtalenes regler om fri flyt av varer og tjenester og fri flyt av kapital over landegrensene. EF- domstolen kom til samme konklusjon i sak E- 1/04 "Fokus Bank". Ved å innføre aksjonærmodellen ble RISK- reglene og godtgjørelsesfradraget opphevet. Samtidig ble det nye regelverket tilpasset Norges forpliktelser etter EØS- avtalen.

3.3 Nærmere om aksjonærmodellen.

3.3.1 Innføringen av aksjonærmodellen.

Skattereformen 2004- 2006 førte til innføringen av aksjonærmodellen. Aksjonærmodellen ble innført med virkning fra og med januar 2006. Med denne modellen ble det innført økonomisk dobbelbeskatning ved utdeling av utbytte. Økonomisk dobbelbeskatning foreligger når to nærstående subjekter beskattes for samme fordel¹⁶. Dette skjer ved at selskapet først

¹⁴ Ot. prp. nr. 1 (2004- 2005) pkt. 5.1

¹⁵ Ot. prp. nr. 1 (2004- 2005) pkt. 5.3

¹⁶ Lærebok i Skatterett (2009) side 293

beskattes for inntekt med 28 prosent. Deretter beskattes utbytte til aksjonærene med 28 prosent ved utdeling som overstiger skjermingsfradraget. Skjermingsfradraget ble innført for å øke beskatningen på høye aksjeinntekter uten å påvirke viljen til å investere. Dersom en investor hadde plassert pengene ved risikofri kapitalplassering, som for eksempel i bank, hadde investoren skattet 28 prosent på renteinntektene. Skjermingsfradraget gjør at den delen av investeringen aksjonæren kunne plassert i risikofri kapitalplassering fortsatt bare beskattes med 28 prosent. Det er avkastning utover dette som er gjenstand for høyere beskatning.

Aksjonærmodellen bygger på et prinsipp om skatt ved utdeling fra selskapet. Skatt på utdeling medfører kjedebeskatning når et selskap mottar utdeling fra et annet selskap. For å unngå dette ble fritaksmetoden innført samtidig med aksjonærmodellen. Fritaksmetoden innebærer at selskap som mottar utbytte fra et annet selskap i utgangspunktet ikke skal betale skatt på utbetalingen. Tilsvarende gjelder for gevinst ved salg av aksjer. I og med at selskapene ikke har skatteplikt har de i utgangspunktet ikke fradragsrett for kostnader. Selskapene har derimot fradragsrett for visse kostnader etter sktl § 6- 24. Denne fradragsretten gjelder for løpende eierkostnader. På bakgrunn av dette har det blitt innført en sjablongmessig skattesats for utbytte fra selskap til selskap. Etter sktl § 2- 38 (6) skal det beregnes skatt på tre prosent av inntekten som er fritatt for skatteplikt. Det skal dermed betales skatt på 28 prosent av 3 prosent av inntekten. Skattesatsen er dermed på 0, 84 prosent av samlet inntekt.

3.3.2 Fordeling av skattebyrden og skattesats.

Aksjonærmodellen medfører som tidligere nevnt at skattebyrden fordeles mellom to ulike rettssubjekter. Både selskapet og aksjonæren må betale skatt på midler som blir utdelt. Midler som er opparbeidet i selskapet blir beskattet med 28 prosent¹⁷ på selskapets hånd. Deretter blir midler som deles ut beskattet med 28 prosent¹⁸ på aksjonærens hånd. I og med

¹⁷ Stortingets skattevedtak 2013 § 3-3

¹⁸ Stortingets skattevedtak 2013 § 3-2 og § 3- 8

at selskapet allerede har betalt skatt med 28 prosent er det da bare 72 prosent igjen av selskapets midler som kan deles ut. Totalt sett blir samlet beskatning på selskapets utdeling 48, 16 prosent. Den totale skattebelastningen fremkommer av denne utregningen:

$$(28) + ((1 - 0,28) \times (28)) = 28 + 20,16 = 48,16^{19}.$$

3.3.3 Ny skattesats fra 2014.

I forslag til stortingsvedtak om skatt av inntekter og formue for inntektsåret 2014 foreslo regjeringen Stoltenberg II å endre skattesatsen for alminnelig inntekt for selskaper. Forslaget gikk ut på å endre denne fra dagens sats på 28 prosent til 27 prosent²⁰. Det ble ikke foreslått endringer i skattesatsen for alminnelig inntekt for personlig aksjonær. Med dette forslaget fravikes dermed prinsippet om at alminnelige skattesats for selskaper og for personlige skatteyttere skal være på samme nivå. Den reduserte skattesatsen for selskaper vil i henhold til forslaget føre til at flere investeringer blir lønnsomme, og dermed føre til økt lyst til å investere²¹. Samtidig vil lavere skattesats redusere gevinsten ved skattetilpasninger over landegrenser²². Bakgrunnen for endringen er således et ønske om å stimulere til økt vekst i næringslivet.

Regjeringen Solberg la den 8 november 2013 frem en proposisjon om endring av statsbudsjettet 2014²³. I denne proposisjonen ble forslaget til regjeringen Stoltenberg II angående redusert skattesats for selskaper videreført. I tillegg ble det foreslått å endre skattesatsen for alminnelig inntekt for personlige aksjonærer fra 28 prosent til 27 prosent. Begrunnelsen for dette er i følge proposisjonen at ulike skattesatser for personer og selskaper vil invitere til skattetilpasninger²⁴. Reduksjon av skattesatsen for personlige aksjonærer vil fjerne denne invitasjonen.

¹⁹ Norsk Bedriftsskatterett (2012) side 460

²⁰ Prop. 1 LS (2013- 2014)

²¹ Prop. 1 LS (2013- 2014) pkt. 5.1

²² Prop. 1 LS (2013- 2014) pkt. 5.1

²³ Prop. S Tillegg 1 (2013- 2014)

²⁴ Prop. S Tillegg 1 (2013- 2014) pkt. 1.1

Basert på overnevnte proposisjoner er det nærliggende å anta at skattesatsene for alminnelig inntekt for selskaper og personer vil bli endret fra og med 2014. På nåværende tidspunkt er det derimot usikkert hvilke endringer som vil bli vedtatt. Dersom skattesatsene blir endret vil dette endre den totale skattebelastningen ved utdeling av midler fra selskap til aksjonær. Ved endring av skattesatsen for selskaper til 27 prosent blir den totale skattebelastningen for en utdeling fra selskap til aksjonær 47,71 prosent²⁵. Dersom skattesatsen for både selskaper og personer reduseres blir den totale skattebelastningen 46,71 prosent²⁶.

3.4 Anvendelsesområde.

Anvendelsesområde for aksjonærmodellen reguleres nærmere i skatteloven kapittel 10. Skatteloven kapittel 10 gjelder for både personlige aksjonærer og for selskaper som er aksjonærer. Aksjonærmodellen knytter seg derimot til reglene som gjelder for personlig aksjonær.

3.4.1 Subjekter som omfattes.

Aksjonærmodellen kommer til anvendelse ovenfor ”personlig skatteyter som har alminnelig skatteplikt til Norge”, jfr sktl § 10- 12 (1). ”Personlig skatteyter” er fysiske personer. Videre omfatter aksjonærmodellen også dødsbo, administrasjonsbo som tilhører en fysisk person, og konkursbo der debitor er en fysisk person, jfr sktl § 10- 12 (3).

Det er videre et vilkår at skatteyter har ”alminnelig skatteplikt til Norge”, jfr sktl § 10- 12 (1). For fysiske personer foreligger ”alminnelig skatteplikt” til Norge når personen er bosatt i riket, jfr sktl § 2- 1. Dødsbo, administrasjonsbo, og konkursbo har etter sktl § 2-2 litra h nr. 2 ”alminnelig skatteplikt” til Norge når disse er hjemmehørende i riket.

²⁵ $(28) + ((1 - 0,27) \times (27)) = 28 + 19,71 = 47,71$

²⁶ $(27) + ((1 - 0,27) \times (27)) = 27 + 19,71 = 46,71$

Globalinntektsprinsippet innebærer at skatteyter som har ”alminnelig skatteplikt” til Norge er skattepliktig for all sin inntekt og formue. Prinsippet fremkommer for personlige aksjonærer i sktl § 2- 1 (9), og medfører at skatteyter med alminnelig skatteplikt til Norge er skattepliktig for aksjeinntekter fra utenlandske selskaper.

Et unntak fra vilkåret om ”alminnelig skatteplikt til Norge” som krav for skjermingsfradrag foreligger for utenlandske statsborgere som er bosatt innenfor EØS. I utgangspunktet har utenlandske statsborgere begrenset skatteplikt til Norge for utbytte på aksjer i selskaper som er ”hjemmehørende i riket”, jfr sktl § 2- 3 litra c. For at et selskap skal være ”hjemmehørende i riket” må selskapets faktiske ledelse på styrenivå finne sted i Norge²⁷. Etter sktl § 10- 31 (1) skal utenlandske aksjonærer betale kildeskatt på utbytteutdelinger. Utenlandske statsborgere som betaler kildeskatt etter denne bestemmelsen har ikke krav på skjermingsfradrag. Skattesatsen fastsettes årlig i Stortingets skattevedtak. For 2012 var denne satsen 25 prosent²⁸. Skattesatsen er derimot i de fleste tilfeller lavere som følge av skatteavtaler Norge har inngått med andre land. Normalt er skattesatsen 15 prosent på grunn av skatteavtalene²⁹. Hensikten med skatteavtalene er å unngå dobbeltbeskatning, og å forebygge skatteunndragelse. Utenlandske statsborgere bosatt innenfor EØS- området kan gis fradrag for skjerming, sktl § 10- 13 (2). På denne måten er reglene om skjermingsfradrag i samsvar med Norges forpliktelser etter EØS- avtalen. Dette skjer derimot ikke automatisk, skatteyteren må søke om skjermingsfradrag. Ved søknad har skatteyter krav på skjerming³⁰. Selskapet er ansvarlig for at kildeskatten betales, jfr sktl § 10- 13 (1). I henhold til skattebetalingsloven (sktbl) § 5- 4 (2) skal selskapet sørge for at kildeskatten blir betalt ved å foreta forskuddstrekk i utdelt utbytte.

²⁷ Internasjonal inntektsskatterett (2009) side 127

²⁸ Stortingets skattevedtak 2013 § 3-5

²⁹ Lærebok i skatterett 6 utg (2009) side 297

³⁰ Zimmer og BÄHR (2010) side 305

3.4.2 Objekter som omfattes.

Aksjonærmodellen omfatter inntekter ved utbytteutbetalinger og ved realisasjon av aksjer. Dette gjelder for ”aksjonærer og deltakere i likestilte selskap og sammenslutning etter § 10-1, samt tilsvarende utenlandsk selskap”, jfr sktl § 10- 10 (1) for utbytte. Realisasjon av aksjer reguleres av sktl § 10- 30. Etter denne bestemmelsen omfattes ”aksjer i aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper. Likt med aksje regnes grunnfondsbevis, medlemskap og andre andeler i selskap og sammenslutning som omfattes av § 10- 1, samt tilsvarende utenlandske selskaper”. Ordlyden i de overnevnte bestemmelsene er ikke identisk, men oppregningen av selskaper som omfattes av reglene er i hovedsak den samme.

Hva som er ”likestilte selskaper” fremkommer av sktl § 2-2 (1) litra b til e. Etter denne bestemmelsens litra b til og med litra d ansees sparebanker og likestilte finansieringsforetak, gjensidige forsikringsselskap, og samvirkeforetak som ”likestilte selskaper”. Videre omfattes andre ”selskap eller sammenslutninger som noen eier formuesandeler i eller mottar inntektsandeler fra, når ansvaret for selskapets eller sammenslutningens kapitalforpliktelser er begrenset til selskapets eller sammenslutningens kapital”, jfr sktl § 2- 2 litra e. Bakgrunnen for at slike selskaper også omfattes er at det er de bygger på de samme hensyn som aksjeselskap og allmennaksjeselskap. Aksjefond er et eksempel som omfattes av sktl § 2-2 litra e³¹.

Aksjonærmodellen gjelder også for ”tilsvarende utenlandske selskaper”. Dette betyr at aksjonærmodellen kommer til anvendelse når utenlandske selskaper deler ut utbytte til personlige aksjonærer i Norge. Det avgjørende for om et selskap er et ”tilsvarende utenlandsk selskap” er om eierens ansvar er begrenset til selskapet eller sammenslutningens kapital.

³¹ Zimmer og BAHR (2010) side 267

4 Utbytte.

4.1 Innledning.

Utbytte fra selskap til personlig aksjonær er skattepliktig for aksjonæren, jfr sktl § 10- 11 (1), jfr § 5- 20. Det avgjørende for om det foreligger skatteplikt ved utbytteutdelinger er om utdelingen faller innenfor det skatterettslige utbyttebegrepet.

Formålet med utbyttebeskatning er at verdier som er opparbeidet i selskapet skal være gjenstand for beskatning. Derfor har skatteloven § 10- 11 (2) unntak for skatteplikt ved utbetaling av kapital som ikke er opparbeidet i selskapet (behandles under pkt. 4.8).

4.2 Kort om det selskapsrettslige utbyttebegrepet.

Innholdet i det selskapsrettslige og det skatterettslige utbyttebegrepet er ikke identisk. Det selskapsrettslige utbyttebegrepet er definert i aksjeloven (asl) / allmennaksjeloven (asal) § 3-6 (2)³². Etter denne bestemmelsen skal ”enhver overføring av verdier som direkte eller indirekte kommer aksjeeieren til gode” ansees som utdeling. Etter asl/ asal § 3-6 (1) er utbytte som reguleres nærmere i asl/ asal kapittel 8 en av flere måter å dele ut midler fra selskapet til aksjonærene. Kapitalnedsetning, tilbakebetaling etter oppløsning av selskap, og vederlag ved fusjon eller fisjon er andre former for utdeling, jfr asl/ asal § 3-6 (1). Det skatterettslige utbyttebegrepet er videre enn det selskapsrettslige. Utdelinger som ikke klassifiseres som utbytte etter selskapsrettslig regler kan dermed bli klassifisert som utbytte etter skatterettslige regler. Dette er for eksempel tilfellet for kapitalnedsetting av fondsemitert aksjekapital med utdeling til aksjonærene (se punkt 4.4.2.2 for fondsemisjon). En slik utdeling er ikke utbytte etter de selskapsrettslige reglene, men inngår i det skatterettslige utbyttebegrepet.

³² Selskapsrett (2007) side 226

4.3 Det skatterettslige utbyttebegrepet.

Det skatterettslige utbyttebegrepet er definert i sktl § 10- 11 (2).

*”Som utbytte regnes **enhver utdeling** som innebærer en **vederlagsfri overføring** av **verdier** fra **selskap til aksjonær**”.*

Den typiske utbytteutdeling forekommer etter vedtak fra generalforsamlingen etter forslag fra styret basert på reglene i asl/ asal kapittel 8. Slike utdeling omfattes følgelig av det skatterettslige utbyttebegrepet. Hensikten med det skatterettslige utbyttebegrepet er å gi en uttømmende anvisning på hva som omfattes av skatteplikten. Definisjonen av det skatterettslige utbyttebegrepet er vid og inneholder flere vilkår. Definisjonen omfatter også mer atypiske former for utdeling fra selskap til aksjonærene. I det følgende vil hvert enkelt vilkår bli behandlet separat.

Utbyttedefinisjonen i sktl § 10- 11 (2) er en videreføring av utbyttebegrepet i tidligere skattelover. Dermed er eldre rettspraksis knyttet til utbyttebegrepet fortsatt relevant.

4.4 ”Enhver utdeling”.

4.4.1 Generelt.

Det skatterettslige utbyttebegrepet omfatter etter sktl § 10- 11 (2) ”enhver utdeling”. Ordlyden indikerer her at alle utdelinger fra selskap til aksjonær inngår i det skatterettslige utbyttebegrepet. Kontanter, gjenstander, eller tjenester er eksempler på utdelinger som omfattes av ordlyden. Det er derimot ikke alle utdelinger som omfattes av det skatterettslige utbyttebegrepet. Begrepet må avgrenses mot visse disposisjoner fra selskaper som har karakter av å være utdeling. Utbytteaksjer, fondsemisjon, og aksjesplitt er slike selskapsrettslige disposisjoner som har karakter av å være utdeling. Videre må begrepet avgrenses mot utdelinger som er basert på annet rettsgrunnlag og dermed må vurderes etter andre skattereg-

ler³³. Dette gjelder særlig i mindre aksjeselskaper der aksjonæren er ansatt eller er tidligere ansatt i selskapet.

4.4.2 Utbytteaksjer, fondsemissjon, og aksjesplitt.

4.4.2.1 Utbytteaksjer.

Utdeling av utbytteaksjer innebærer at selskapet deler ut aksjer i eget selskap til aksjonærene. Slike utdelinger blir ansett som skatterettslig utbytte dersom det skjer en netto verdioverføring fra selskapet til den aktuelle aksjonær³⁴. Det foreligger en netto verdioverføring dersom eierforholdet i selskapet endres ved utdelingen. Eierforholdet endres ved at aksjene ikke fordeles likt til aksjonærene basert på tidligere antall aksjer i selskapet.

4.4.2.2 Fondsemissjon.

Fondsemissjon er en regnskapsmessig transaksjon som reguleres nærmere i aksjeloven og allmennaksjeloven. Ved fondsemissjon overfører selskapet kapital internt. En fondsemissjon kan gjennomføres ved at aksjenes pålydende økes eller ved at det utstedes nye aksjer. Dette skjer uten at det innbetales vederlag fra aksjonærene. I slike tilfeller skal de nye aksjene tildeles aksjonærene i samme forhold som de eide aksjer før fondsemissjonen, jfr asl/ asal § 10- 23 (1). Dette betyr at eierforholdet mellom aksjonærene ikke endres. Dette medfører igjen at fondsemissjon ikke ansees som skattepliktig utbytte³⁵.

4.4.2.3 Aksjesplitt.

Splitting av aksjer betyr at en aksje deles opp. En aksje med en kurs på 150 kroner blir for eksempel til to aksjer med en kurs på 75 kroner. Dersom aksjekursen er høy er dette et tiltak selskap kan treffe for å gjøre det lettere for aksjonærene å omsette aksjene. Ved splitting av aksjer skjer det i realiteten en utdeling av aksjer. Når utdeling av nye aksjer deles ut til aksjonærene basert på antall aksjer de allerede har i selskapet medfører ikke dette en

³³ Zimmer og BAHN (2010) side 285

³⁴ Uttv. 2001 s.1399

³⁵ Norsk Bedriftsskatterett (2012) side 492

endring i eierforholdet blant aksjonærene. Slike utdelinger skal dermed ikke utbyttebeskattes³⁶.

4.4.3 Særlige spørsmål der aksjonær er ansatt i selskapet.

Dersom en aksjonær er ansatt i selskapet kan det oppstå spørsmål knyttet til om en utdeling fra selskapet er utbytte eller om den er basert på ansettelsesforholdet. Dette er spesielt aktuelt i mindre aksjeselskaper. I slike tilfeller må det foretas en vurdering der grunnlaget for utdelingen analyseres nærmere.

4.4.3.1 Lønn.

Lønn og utbytte behandles ulikt skatterettslig. Når aksjonæren også er ansatt i selskapet oppstår spørsmålet om forholdet mellom lønn og utbytte. Etter skattereformen av 1992 var det stor forskjell på skattesatsen for lønn og skattesatsen for utbytte. Skattesatsene var henholdsvis opp mot 50 prosent og 28 prosent. Dette medførte at det var særlig gunstig å ta ut utbytte i stede for lønn. Skattemyndighetene omklassifiserte i disse tilfellene ofte utbytte til lønn. Gjeldende skatteregler er innrettet slik at det ikke er stor skattemessig gevinst ved å velge det ene alternativet fremfor det andre. Skattebelastningen for arbeidsinntekter er progressiv. Toppskatten for arbeidsinntekter utgjør det progressive elementet. Satsene for toppskatt og når disse slår inn fremkommer av Stortingets skattevedtak for 2013 § 3-1. Utbytte som overstiger skjerming beskattes med 48,16 prosent. Inntil det første innslagspunktet for toppskatt på 509 600 kroner er skattesatsen 35, 8 prosent. Fra 509 600 kroner til 828 000 kroner er skattesatsen 44,8 prosent³⁷. Inntekt over 828 300 kroner skattlegges med 47,8 prosent. I tillegg til dette må selskapet betale arbeidsgiveravgift for lønnsutbetalinger på 14,1 prosent. Dette medfører at samlet beskatning for lønnsinntekter ved toppskattens innslagspunkt vil være høyere enn beskatning for utbytte. Etter gjeldende regler vil det derfor være gunstig for en aksjonær som arbeider i selskapet å ta ut lønn inntil innslagspunktet for toppskattens første trinn, og ta ut overskytende som utbytte. Det er derimot viktig å merke seg at utbyttebeskatning ikke gir grunnlag for opparbeidelse av rettigheter av sosial

³⁶ Norsk Bedriftsskatterett (2012) side 492

³⁷ Stortingsvedtak om fastsetting av avgift mv. til folketrygden for 2013 § 3

karakter, som for eksempel opparbeidelse av pensjonspoeng. På grunnlag av likheten i samlet skattebelastning har Skattedirektoratet uttalt at den enkelte arbeidstaker eller aksjonær skal ha stor valgfrihet i forhold til om det skal tas ut lønn eller utbytte³⁸. Skattedirektoratet uttaler videre at det kan være aktuelt å omklassifisere en utdeling fra utbytte til lønn i tilfeller der en eier med liten eller ingen arbeidsinnsats i selskapet tar ut lønn for å sikre rettigheter etter folketrygdloven³⁹.

4.4.3.2 Pensjon.

Pensjon er en løpende ytelse for å dekke livsopphold. Pensjonen kan ytes for en gitt periode eller for resten av mottakers levetid. Utbytte og pensjon behandles ulikt skatterettslig. Om en utdeling er utbytte eller pensjon er et spørsmål som er aktuelt der en tidligere ansatt som også er aksjonær mottar pensjon. Her må det foretas en vurdering der den løpende ytelsen må sees i sammenheng med tidligere utbetaling for arbeidsinnsats. Ved denne vurderingen er spørsmålet om de løpende ytelsene er forholdsmessige i forhold til tidligere arbeidsinnsats⁴⁰. Er dette tilfellet skal utdelingen ansees som pensjon.

4.4.3.3 Personalrabatter.

Etter FSFIN § 5-15-3 kan ansatte i et selskap kjøpe varer og tjenester selskapet produserer uten å betale skatt av dette når ”rabatten må ansees som rimelig og vareuttaket må anses å dekke et vanlig privat forbruk”. Forskriften inneholder ikke noen tilsvarende bestemmelse for aksjonærer. Dersom aksjonæren også arbeider i selskapet kan dette skattefritaket derimot benyttes i egenskap av å være arbeidstaker.

³⁸ Utv. 2009 s. 1284

³⁹ Utv. 2009 s. 1284

⁴⁰ Zimmer og BAHR (2010) side 288

4.5 "Vederlagsfri overføring".

4.5.1 Generelt.

For at en utdeling skal inngå i det skatterettslige utbyttebegrepet må den være en "vederlagsfri overføring". Dette vilkåret utgjør hovedelementet i vurderingen av om det foreligger et skatterettslig utbytte. Den naturlige språklige forståelsen av ordlyden tilsier at utbetalingen fra selskapet må være en ensidig overføring⁴¹. Utbetalingen kan med andre ord ikke være betinget av at aksjonæren yter noe i forhold til selskapet. Situasjoner der selskapet utbetaler et kontantvederlag etter vedtak på generalforsamlingen er et eksempel på vederlagsfri ytelse. Det samme vil være tilfellet dersom selskapet deler ut en naturalytelse som for eksempel en bil til aksjonærene. Ved utdeling av tjenester som selskapet har tilgang på vil også dette være tilfellet.

Begrepet "vederlagsfri overføring" omfatter også tilfeller der det er betalt delvis vederlag for en gjenstand eller tjeneste. Delvis vederlag foreligger når aksjonæren yter et vederlag som er under omsetningsverdi for ytelsen som mottas. Dersom en aksjonær kjøper en bil for 100 000 kroner under omsetningsverdien ytes det et delvis vederlag fra aksjonæren. Dette er i praksis salg til underpris. Her representerer omsetningsverdien fratrasket det vederlaget som er ytt en "vederlagsfri overføring". Det er denne verdien som er gjenstand for beskatning⁴².

Begrepet "vederlagsfri overføring" avgrenses mot gjensidige bebyrdende kontraktsforhold. I gjensidig bebyrdende kontraktsforhold er begge parter forpliktet til å yte, og det foreligger dermed ingen ensidig overføring fra en av partene.

⁴¹ Utbytte (2011) side 34

⁴² Norsk Bedriftsbeskatning (2012) side 484

4.5.2 Situasjoner der det er uklart om det foreligger en ytelse fra aksjonæren.

Et gjensidig bebyrdende kontraktsforhold er et kontraktsforhold der begge parter er forpliktet til å yte. I endel situasjoner kan det være uklart for ligningsmyndighetene om det foreligger en ytelse fra aksjonæren.

Dette er for det første tilfellet når det går lang tid mellom aksjonærens ytelse og ytelsen fra selskapet. Dersom denne tiden er lang kan ikke ligningsmyndighetene uten videre slå fast at disse ytelsene står i forhold til hverandre. Her må skatteyder dokumentere at det foreligger en sammenheng mellom ytelsene for at dette ikke skal bli ansett som skattepliktig utbytte.

Dette er også tilfellet når aksjonærens ytelse til selskapet er betinget. Med betinget menes at ytelsen fra aksjonæren er gitt med vilkår. I slike tilfeller må det foretas en vurdering der avtalegrunnlaget for ytelsen må analyseres nærmere. Rt. 2002 s. 56 "Lefdal" omhandlet en sak der en aksjonær gjennomførte en betinget transaksjon med et selskap for å bedre økonomien i selskapet. Aksjonæren overførte aksjer i et tredje selskap til dette selskapet. Transaksjonen var betinget av at aksjonæren kunne kjøpe aksjene tilbake til samme pris når den økonomiske situasjonen i selskapet var bedre. På tidspunktet aksjonæren kjøpte aksjene tilbake var disse verdt mer enn på salgstidspunktet. Det oppstod da et spørsmål om denne verdistigningen var utbytte eller om den var en del av et kontraktsforhold. I denne dommen la retten vekt på at gjenkjøpsavtalen i tid er inngått i naturlig sammenheng med avtalen om overdragelse av aksjer, og avtalen dermed var en del av et gjensidig bebyrdende kontraktsforhold. Høyesterett kom etter dette til at aksjonæren ikke skulle utbyttebeskattes for verdistigningen.

For det tredje kan situasjoner der det er uklart om det foreligger en ytelse fra aksjonæren foreligge når det oppstår tvil angående aksjonærens ytelse. Tvilen kan knytte seg til størrelsen på aksjonærens ytelse eller om aksjonærens ytelse er reell.

Dersom det er forsvunnet verdier fra selskapet oppstår det tvil om disse verdiene er overført til aksjonærene. Dersom så er tilfellet skal de skattlegges som utbytte. Rt. 1974 s. 1056 omhandlet en sak der det ble konstatert at det manglet midler i et aksjeselskap. Verdiene kunne heller ikke spores. Høyesterett uttaler her at det er ”sannsynlig at verdiene er tilflytt” aksjonærene. Høyesterett konkluderte da med at verdiene var overført til aksjonærene. Ligningsmyndighetene etterlignet da eieren av selskapet for dette som utbytte. Høyesterett uttaler i denne dommen at det er eier av selskapet som har bevisbyrden for å bevise det motsatte.

4.6 ”Verdi”.

4.6.1 Generelt.

For at en utdeling skal omfattes av det skatterettslige utbyttebegrepet må det være en utdeling av ”verdi”. Begrepet omfatter alle former for økonomiske fordeler eller goder⁴³. Det er klart at en utdeling av penger utgjør en verdi og inngår i det skatterettslige utbyttebegrepet. Det er videre klart at for eksempel en utdeling av en gjenstand eller en tjeneste representerer en verdi. I de typiske tilfellene som er nevnt ovenfor er det enkelt å konstatere at det foreligger en utbytteutdeling av verdi.

4.6.2 Verdsettelse.

Verdsettelsesreglene avgjør beløpet som skal legges til grunn for utbytteskatt. Utgangspunktet er at eiendeler og tjenester som deles ut fra selskapet verdivurderes til omsetningsverdi⁴⁴. I noen tilfeller kan derimot verdien av fordelene aksjonæren har mottatt settes høyere enn omsetningsverdien. Det er tilfellet for særlige kostbare objekter der selskapet ikke får dekket kostnadene ved å lå aksjonæren betale markedsleie. Rt. 2003 s. 536 ”Storhaugen Invest” omhandlet en sak der en eneaksjonær og hans familie fikk bo vederlagsfritt i en bolig som tilhørte selskapet. Høyesterett uttaler her at ”Riksskattenemnda med rette har ansett den delen av bofordelen som ikke er oppgitt som lønnsinntekt, for å være utbytte”.

⁴³ Se Skattelovkommentaren 2003/ 2004 side 709

⁴⁴ Lignings-ABC 2013 side 41 pkt. 7.5

Videre uttalte Høyesterett at markedsleie ikke kunne være tilstrekkelig som vederlag for leie av eiendommen i slike tilfeller fordi ”den oppofrelse som selskapet har hatt ved kjøp og disponering av eiendommen, overstiger i slike tilfeller langt eiendommens markedsleie”. Vederlaget ble satt til faktisk påløpte renter på det lån som var tatt opp for å finansiere kjøpet, driftsomkostningene på eiendommen, og en estimert tapt avkastning på egenkapitalinnskuddet.

4.6.3 ”Fordekte verdioverføringer”.

”Fordekte verdioverføringer” foreligger når en utdeling som i realiteten er utbytte fra selskapet kamoufleres ved å gi utdelingen et annet navn. Formålet med dette er normalt å unngå utbyttebeskatning. Dette kalles også maskert utbytte. Dette er særlig aktuelt i mindre selskaper der hovedaksjonær også arbeider i selskapet.

4.6.3.1 Lån.

En måte å kamuflere utbytte på er å gi disposisjonen betegnelsen lån. Når en disposisjon får betegnelsen lån betyr dette at det i utgangspunktet ikke representerer en verdi for aksjonær. Lån er en utbetaling av penger der det medfølger en plikt til å betale pengene tilbake. I tillegg skal den som mottar lånet betale et løpende vederlag i form av renter. Unntak fra plikt til å betale løpene vederlag foreligger når lånet er rentefritt. Det avgjørende for skattemyndighetene er å få klarhet i om slike lån innehar en realitet eller om de reelt representerer en verdi for aksjonær ved at de er maskert utbytte.

4.6.3.1.1 Lån fra selskap til aksjonær.

Rt. 2010 s. 790 ”Telecomputing” omhandlet et spørsmål om en kapitaloverføring fra et amerikansk datterselskap var et lån eller egenkapital. I denne saken uttaler Høyesterett at det som kjennetegner lån er at det foreligger en ”alminnelig tilbakebetalingsplikt”. Det må altså være knyttet en tilbakebetalingsplikt til utdelingen for at den skal klassifiseres som lån. Denne tilbakebetalingsplikten må være reell. En spørsmål knyttet til om daglig leders uttak skulle klassifiseres som lønn eller lån ble behandlet av Høyesterett i Rt. 1998 s. 630 ”Vrybloed”. Førstvoterende uttaler her at ”et låneforhold må etter min mening normalt kunne etterspores ved at det før ligningsmyndighetene reiser spørsmål om grunnlaget for

uttaket, foreligger en skriftlig dokumentasjon om lånet”. For å avgjøre om tilbakebetalingsplikten er reell må det dermed foretas en vurdering der det sentrale er om lånet har grunnlag i en låneavtale. Låneavtalen kan være skriftlig eller muntlig. Avtalen bør fortrinnsvis være skriftlig da det er lettere å bevise i ettertid. Denne bør inneholde hvem som er kreditor og debitor, størrelsen på lånet, og betingelser angående rente og tilbakebetaling.

Det kan tenkes tilfeller der lånet er reelt på tross av at det ikke foreligger en låneavtale. Dette er en følge av prinsippet om avtalefrihet som medfører at en muntlig avtale er like bindende som en skriftlig avtale. Det er derimot vanskeligere for skatteyter å bevise at det foreligger en låneavtale dersom denne er inngått muntlig. Dokumentasjon og partenes oppførsel må analysere nærmere for å konkludere i slike saker⁴⁵. At det er betalt avdrag og renter, at lånetaker har mulighet til å betale ned lånet, at lånet er gjennomført i henhold til selskapsrettslige regler, og at selskapet og lånetaker har rapportert inn dette i sine selvangivelser er momenter som taler for å anse disposisjonen som et lån.

Selv om det foreligger en låneavtale kan skattemyndighetene etter en konkret helhetsvurdering konkludere med at det ikke foreligger et reelt låneforhold⁴⁶. Hvordan disposisjonen er behandlet av selskapet er et moment i denne vurderingen. Dersom lånet ikke er definert som lån i selskapets regnskaper og ikke er oppført som lån i styreprotokollen kan dette tale for at låneforholdet ikke er reelt selv om det foreligger en låneavtale. Aksjeloven og allmennaksjeloven oppstiller vilkår for hva som kan utstedes som lån. Etter asl/ asal § 8- 7 (1) kan lån bare gis mot tilstrekkelig sikkerhet og må ligge innefor rammen av det selskapet kan dele ut som utbytte (se pkt. 7.2.3.1 for nærmere forklaring av utbytterammen). At lånet er gitt i strid med aksjeloven og allmennaksjelovens bestemmelser er et moment som taler for at det ikke foreligger et reelt lån. At det aldri er betalt avdrag eller renter er et ytterligere momentet som kan tale for at lånet ikke er reelt selv om det foreligger en låneavtale. For avdragsfrie lån vil derimot mangel på betalte avdrag ikke være et relevant moment.

⁴⁵ Se Lignings- ABC 2013 side 841 pkt. 5.1

⁴⁶ Se Lignings- ABC 2013 side 841 pkt. 5.1

Videre er det et moment mot at det foreligger et reelt lån dersom lånetager ikke har mulighet til å betale ned lånet. Det vil for eksempel være tilfellet dersom lånet er av en slik størrelse at det ikke vil være mulig for lånetager å betale ned lånet på grunn av lånetagerens økonomiske situasjon.

4.6.3.1.2 Lån fra aksjonær til selskap.

Lån fra aksjonær til selskap innebærer at aksjonæren har krav på vederlag i form av renter fra selskapet. I tillegg vil det forekomme utbetalinger fra selskapet som er avdrag på lånet, alternativt nedbetaling av hele eller deler av lånet. Dersom skattemyndighetene ikke klassifiserer dette som et låneforhold vil renter, avdrag, og nedbetaling kunne bli ansett som utbytte. Det er også her viktig å formalisere låneforholdet ved låneavtale slik at det er lett å bevise ovenfor skattemyndighetene at det dreier seg om et låneforhold.

4.6.3.1.3 Rentefrie lån.

Rentefrie lån fra selskap til aksjonær representerer en verdi for aksjonæren. Basert på tidligere praksis skulle ikke en slik verdi være gjenstand for utbyttebeskatning⁴⁷. Etter innføringen av utbyttebeskatning skal derimot aksjonæren beskattes for fordelene som utbytte. Fordelen aksjonæren skal beskattes for tilsvarer normrentesatsen⁴⁸. Denne er fastsettes med hjemmel i FSFIN § 5-12- 5. For 2013 har denne renten vært på 2,25 prosent⁴⁹.

4.6.3.2 Salg til overpris/ salg til underpris.

Salg av gjenstander fra aksjonær til selskap til overpris innebærer at selskapet betaler mer enn markedspris for gjenstanden. Tilsvarende medfører salg fra selskap til aksjonær til underpris at aksjonæren betaler mindre enn markedspris for gjenstanden. På denne måten blir aksjonæren i begge situasjoner tilført en verdi. Denne verdien ansees som skattepliktig ut-

⁴⁷ Norsk Bedriftsskatterett (2012) side 497

⁴⁸ Lignings -ABC side 843 pkt. 9.3

⁴⁹<http://www.skatteetaten.no/nn/Tabeller-og-satser/Normrente-for-beskatning-av-rimelige-lan-hos-arbeidsgiver/?ssy=2013>

bytte. Verdien beregnes ved å sammenligne salgsprisen med markedsverdi. Differansen utgjør verdien.

4.6.3.3 Vederlagsfri/ delvis vederlagsfri bruk av selskapets eiendeler og tjenester.

Vederlagsfri eller delvis vederlagsfri bruk av selskapets eiendeler og tjenester utgjør en verdi for aksjonæren. Denne verdien blir ansett som utbytte. Dersom selskapet stiller bosted tilgjengelig for en aksjonær uten å kreve vederlag vil dette for eksempel innebære utbytte. Videre vil vederlagsfri bruk av selskapets bil, båt, og lignende gjøre det samme.

4.6.3.4 Betaling av aksjonærens utgifter eller andre forpliktelser.

4.6.3.4.1 Betaling av aksjonærens private utgifter/ forpliktelser.

Betaling av aksjonærens utgifter eller andre forpliktelser utgjør skattepliktig utbytte for aksjonæren. Betaling av ferier, restaurantbesøk, matvarer og lignende er eksempler på private utgifter selskapet kan betale for aksjonæren som da ansees som utbytte. Videre vil dekning av forpliktelser som gjeld, og pant bli ansett som skattepliktig utbytte.

4.6.3.4.2 Betaling av utgifter som kommer både selskap og aksjonær til gode.

Noen kostnader knytter seg til utgifter som medfører at både selskap og aksjonær får en fordel. Kostnader til stiftelse av selskapet, børsnoteringer, og andre former for rådgivning er eksempler på slike kostnader. Spørsmålet er da om slike kostnader skal ansees som utbytte.

Rt. 2000 s. 2033 "Sundal Collier" omhandlet en sak der et selskap mottok finansiell rådgivning. Rådgivningen førte til at samtlige av aksjene i selskapet ble solgt. Spørsmålet i saken var om rådgivningen var utbytte for de selgende aksjonærene. Høyesterett uttalte at det "bare kan være aktuelt å anse slike rådgivningshonorar som utbytte dersom rådgivningen må sees som en klar særfordel for de selgende aksjeeiere". I denne saken kom Høyesterett til at rådgivningen ikke ga de selgende aksjonærer en "klar særfordel" fordi rådgivningen ikke hadde som hovedformål å selge aksjene i selskapet. Hovedformålet var å redde selskapets videre drift. Det kan derimot foreligge situasjoner der slik rådgivningen ansees som å gi aksjonærene en "klar særfordel", og dermed må ansees som å være utbytte. Dette

er for eksempel tilfellet i aksjeselskaper som er eid av en person og hvor denne personen benytter rådgivningen utelukkende med tanke på å selge aksjene i selskapet for høyest mulig pris.

4.6.3.5 Gaver.

4.6.3.5.1 Gaver fra selskap til aksjonær.

Gaver fra selskap til aksjonær representerer en ”vederlagsfri overføring” fra selskap til aksjonær. Dette medfører at gave fra selskap til aksjonær er skattepliktig utbytte for aksjonæren⁵⁰.

4.6.3.5.2 Gaver fra selskap til andre.

Etter sktl § 5- 50 (3) er utgangspunktet at gaver utenfor arbeidsforhold ikke er skattepliktig inntekt for mottaker. Ved gaver fra selskapet til andre kan det derimot oppstå situasjoner der det reises spørsmål om gaven i realiteten er til aksjonæren ved at denne gir gave til egne formål. Spesielt aktuelt er dette ved gaver til allmennyttige formål, og gaver til andre selskaper og organisasjoner.

Gaver til allmennyttige formål skal som hovedregel ikke ansees som skattepliktig utbytte for aksjonæren⁵¹. Eksempel på en slik gave er bidrag til bygging av en lokal fotballbane. I Utv. 2009 s. 728 uttaler Finansdepartementet at det er ”positivt at aksjeselskaper støtter opp under kollektive og evt. offentlige tiltak ut fra selskapets posisjon i samfunnet eller sitt distrikt. Som ledd i omdømmebygging og samfunnsansvar bør det anerkjennes at passende pengegaver fra et selskap kan ansees gitt i selskapets interesse, ikke bare aksjonærenes”. Finansdepartementet uttaler videre at det derimot kan foreligge tilfeller der slike gaver ansees som utbytte for aksjonæren. Dette gjelder i situasjoner der ”aksjonærene illojalt bruker sin vedtaksmyndighet i selskapets organer til å tilgodese sine egne gaveformål, fremfor å legge selskapets interesser til grunn for gavevedtaket”.

⁵⁰ Se Lignings- ABC 2013 side 40 pkt. 7.4.2

⁵¹ Se Lignings- ABC 2013 side 39 pkt. 7.3.4

Ved gaver til andre selskaper og organisasjoner er utgangspunktet at dette ikke er skattepliktig utbytte for aksjonærene i givende selskap. Situasjonen stiller seg annerledes dersom aksjonæren eller dennes nærstående har kontroll over det mottakene selskap i form av aksjemajoritet. Det er for eksempel tilfellet i situasjoner der et familiemedlem overfører aksjer i et selskap som gave til et annet familiemedlem. I slike situasjoner vil det overførende familiemedlem bli utbyttebeskattet for verdien av de overførte aksjene.

4.7 "Fra selskap til aksjonær".

4.7.1 Direkte til aksjonær.

Det er et vilkår for at en utdeling skal ansees som skattepliktig utbytte at det skjer fra selskap der mottakeren er aksjonær til denne aksjonær. Her må aksjonærlisten legges til grunn når ligningsmyndighetene skal avgjøre hvem som er aksjonær. Dersom aksjonærlisten ikke viser hvem som er reell eier må den som er registrert som eier bevise at denne ikke reelt sett er eier for å unngå skatteplikt⁵². Når det overføres direkte fra selskap til aksjonæren er det på det rene at dette vilkåret er oppfylt. Dette er for eksempel tilfellet når en aksjonær mottar utbytte fra selskap han er aksjonær i etter vedtak på generalforsamlingen.

4.7.2 Indirekte til aksjonær.

Indirekte overføring til aksjonær forekommer når en overføring i utgangspunktet skjer til et annet rettssubjekt, men i realiteten tilkommer aksjonæren. Dette er tilfellet når en utbetaling skjer fra et datterselskap til aksjonærene i morselskapet. Det forekommer også når et selskap betaler et annet selskap for å gi aksjonæren i givende selskap en fordel. I slike tilfeller foreligger det utbytte i skatterettslig sammenheng.

4.7.3 Identifikasjon med nærstående.

"Som utbytte til vedkommende aksjonær regnes også vederlagsfri overføring til aksjonærens ektefelle eller til personer som aksjonæren er i slekt eller svogerskap med i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som onkel eller tante", jfr sktl § 10- 11 (2).

⁵² Se Skattelovkommentaren 2003/ 2004 side 714

Sktl § 10- 11 (2) angir tilfeller der andre mottakere skal identifiseres med aksjonæren. Når en person innenfor denne personkretsen mottar utbytte skal aksjonæren beskattes for dette. Personkretsen omfatter aksjonærens barn, barnebarn, foreldre, besteforeldre, onkler, tanter, og søsken. Hos søsken omfattes også deres barn og barnebarn. Personer aksjonæren er i svogerskap med omfattes av oppregningen. Det vil si at ektefellens foreldre, besteforeldre, og søsken også omfattes av denne bestemmelsen. Aksjonærens samboere faller utenfor denne oppregningen. Det samme gjør tidligere ektefeller⁵³. Hensikten med denne bestemmelsen er å forhindre at selskaper unngår utbyttebeskatning ved å for eksempel la en nærstående person kjøpe en gjenstand til underpris.

4.8 Utbetalinger som ikke er utbytte.

4.8.1 Innledning.

Etter sktl § 10- 11 (2) skal ”tilbakebetalt aksjekapital, herunder overkurs, eller utbetaling ved likvidasjon av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap” ikke ansees som utbytte. Dette er kapital aksjonærene har tilført selskapet på et gitt tidspunkt. Hensikten med utbyttebeskatning er som tidligere nevnt å beskatte verdier som er opparbeidet i selskapet. I samsvar med dette hensyn er derfor disse utbetalingene unntatt fra utbyttebeskatning.

4.8.2 ”Tilbakebetalt aksjekapital, herunder overkurs”.

”Tilbakebetalt aksjekapital, herunder overkurs” er kapital som stammer fra opprettelsen av selskapet eller senere kapitalforhøyelser. Ved stiftelse eller ved senere kapitalforhøyelser skyter aksjonærene kapital inn i selskapet. Alternativt kan det skytes inn gjenstander. Dette utgjør aksjekapitalen. Når det blir betalt mer per aksje enn aksjens pålydende går overstigende beløp inn i overkursfondet. Dette er særlig praktisk ved kapitalforhøyelser der det blir nytegning av aksjer. Da er ofte aksjens markedsverdi høyere enn aksjens pålydende. Men det kan også være aktuelt ved stiftelsen da overkursfondet kan benyttes til å dekke kostnader ved stiftelse. Aksjekapital kan også stamme fra fondsemissjon. Slik aksjekapital oppstår ved overføring av kapital internt i selskapet. Etter sktl § 10- 11 (4) omfatter

⁵³ Se Skattelovkommentaren 2003/ 2004 side 715

begrepet ”innbetalt aksjekapital” ikke aksjekapital som er oppstått ved fondsemisjon. Utbetaling av slik kapital blir derfor beskattet som utbytte. Bakgrunnen for dette er at slik kapital ikke er innbetalt av aksjonæren.

Tilbakebetaling kan skje ved å nedskrive aksjens pålydende eller ved innløsning av enkelt aksjer. Skatteposisjonene ”tilbakebetalt aksjekapital” og ”overkurs” er tilknyttet hver enkelt aksje. Den som er eier av aksjen er også eier av skatteposisjonen. Skatteposisjonen følger således aksjen gjennom kjøp, salg, og andre transaksjoner. Hva selskapet betegner utdelingen som er ikke relevant. Det avgjørende er om kapitalen er innbetalt av aksjonær. Det må dermed kunne dokumenteres at utdelingen tilhører den aktuelle skatteposisjon. I og med at aksjene har forskjellige skatteposisjoner knyttet til seg kan en utbetaling til en og samme aksjonær bli skattefri og skattepliktig. Dette på grunn av at en nedskrivelse av aksjenes pålydende på for eksempel 1 krone blir skattefri for de aksjer som har skatteposisjonen innbetalt aksjekapital med en krone eller mer knyttet til seg. For aksjer som ikke har denne skatteposisjonen knyttet til seg vil innbetalingen være skattepliktig som utbytte. For større selskap som er notert på børs og likvide aksjer som blir handlet via megler kan det bli et problem å identifisere de forskjellige skatteposisjonene som er tilknyttet hver aksje.

I praksis løses dette ved at aksjepostene som blir kjøpt sammen behandles likt med tanke på skatteposisjonene som følger med disse⁵⁴.

4.8.3 ”Utbetaling ved likvidasjon”.

”Utbetaling ved likvidasjon” forekommer når selskapet oppløses. Slike utbetalinger skal i henhold til sktl § 10- 11 (2) ikke ansees som utbytte. I følge sktl § 10- 37 (1) skal slike utbetalinger behandles etter reglene for realisasjon av aksjer. Likvidasjon er endelig oppgjør av selskapet som fører til at aksjene slettes. Derfor skal utbetalinger ved likvidasjon følge reglene for realisasjon av aksjer.

⁵⁴ Lignings- ABC 2013 side 43 pkt. 8.2

5 Gevinst og tap ved realisasjon av aksjer.

5.1 Innledning.

Gevinst ved salg av aksjer er skattepliktig for personlig aksjonærer etter sktl § 10- 31 (1), jfr § 5- 1. Aksjegevinster inngår i beregningen av alminnelig inntekt etter sktl § 5- 1 (1). Den inngår derimot ikke i beregningen av personinntekt etter sktl § 12- 2. Dette betyr at aksjegevinster ikke danner grunnlag for toppskatt eller trygdeavgift til folketrygden, jfr sktl § 12- 1 (1).

Samtidig som gevinst ved salg av aksjer er skattepliktig, er tap ved salg av aksjer fradragberettiget i alminnelig inntekt for personlig skatteyter, jfr sktl § 10- 31 (2), jfr § 6-2.

5.2 Vilkår for skatteplikt.

5.2.1 Realisasjon.

Det er et vilkår for gevinstbeskatning og fradrag for tap at det foreligger ”realisasjon” av aksjen, jfr sktl § 10- 31 (1) og (2). Hva dette vilkåret innebærer er nærmere definert i sktl § 9- 2. Etter sktl § 9- 2 (1) innebærer realisasjon en ”overføring av eiendomsrett mot vederlag og opphør av eiendomsrett”. Ordlyden indikerer her at det foreligger realisasjon ved to ulike hendelser. For det første foreligger det realisasjon ved overføring av eiendomsretten til en gjenstand mot vederlag. For det andre foreligger det realisasjon ved opphør av eiendomsretten. Ved overføring av eiendomsrett mot vederlag er det et vilkår at eiendomsretten går over til et annet subjekt. Det er videre et vilkår at overgangen skjer mot vederlag. Det vanligste tilfellet av overføring av eiendomsrett mot vederlag er ved kjøp og salg. Ved opphør av eiendomsretten er det derimot ikke et vilkår at eiendomsretten går over til andre. Det er videre ikke et vilkår at det ytes vederlag. Ødeleggelse av en gjenstand er et praktisk eksempel der dette er tilfellet.

Sktl § 9- 2 (1) gir eksempler på tilfeller som ”blant annet” skal ansees som realisasjon. Videre gir sktl § 9- 2 (3) eksempler på tilfeller som ”blant annet” ikke skal ansees som realisasjon. Oppregningen av eksemplene i bestemmelsene er en lovfesting av eldre praksis⁵⁵. Ordlyden ”blant annet” indikerer her at disse eksemplene ikke er uttømmende⁵⁶. Dette betyr at den generelle definisjonen i sktl § 9- 2 (1) kommer til anvendelse ovenfor hendelser som ikke er nevnt blant eksemplene i oppregningen.

Det er tidspunktet for realisasjon som utløser plikt til å betale skatt av gevinst og rett til fradrag for tap. Dette vil normalt være ved tidspunktet for avhendelse. Det er derimot ikke alltid avhendelsestidspunktet kan legges til grunn som realisasjonstidspunktet. I Rt. 2009 s. 1208 ”Hurtigruten” behandlet Høyesterett gyldigheten av et ligningsvedtak. I denne saken var det i utgangspunktet inngått avtale om salg av aksjer på et gitt tidspunkt. Avtalen var inngått med betingelser som måtte foreligge for at den skulle gjennomføres etter sitt innhold. Spørsmålet i saken var når aksjene skulle ansees realisert. Høyesterett uttalte at det avgjørende kriterium ved en vurdering av om det foreligger realisasjon er om gevinsten er ”klarlagt og sikret for selger”. Dersom det på avtaletidspunktet er en reell mulighet for at avtalen ikke vil bli gjennomført etter sitt innhold kan dermed ikke avtaletidspunktet ansees som realisasjonstidspunkt. Dette vil for eksempel være tilfellet dersom avtalen er betinget av godkjenning av konkurransetilsynet eller ”due diligence”.

5.2.1.1 Salg.

Den vanligste formen for salg av aksjer er avtalebasert salg. Dette ansees som realisasjon etter sktl 9- 2 (1) litra a.

Dersom en aksjonær realiserer aksjer med påfølgende ervervelse oppstår det spørsmål om dette er å anse som realisasjon av skattemyndighetene. Dette vil være gunstig for skatteyder i tilfeller der markedsverdien er vesentlig lavere enn aksjonærens kostpris. I slike tilfeller

⁵⁵ Lærebok i Skatterett (2009) side 252.

⁵⁶ Ot. prp. nr. 86 (1997- 1998) pkt. 7.9

vil aksjonæren da ha rett på fradrag for tapet som følge av transaksjonen. Samtidig har aksjonæren ikke i realiteten oppgitt sin eierposisjon i selskapet i og med at det er ervervet nye aksjer. Denne problemstillingen ble behandlet av Høyesterett i Rt. 1925 s. 472 ”Kallevig”. I denne saken solgte en aksjonær aksjer i et selskap. Samtidig med salget sikret selgende aksjonær seg rett til å kjøpe aksjer tilbake. Noen dager senere ervervet aksjonæren samme type aksjer i samme selskap. Aksjene hadde riktignok et annet nummer enn de aksjene som ble solgt. Høyesterett uttaler i denne saken at ”ved bedømmelsen av disse transaksjoners reale indhold finder jeg at maatte lægge særlig vekt paa, at der samtidig med hvert av Kallevigs aktiesalg maa antages at være foregaat eller sikret ham et kjøp av tilsvarende identiske aktier - kun med andre aktienumre. Der er saaledes ikke først foregaat salg og saa senerehen av Kallevig truffet ny beslutning om kjøp”. Høyesterett la i denne saken vekt på at det samtidig med salg var inngått avtale om tilbakekjøp. Dette gjorde at det ikke var utført et reelt salg. På bakgrunn av dette hadde ikke aksjonæren krav på fradrag for tap. Problemstillingen har vært oppe i en rekke Høyesterettsavgjørelser i etterkant av denne dommen.

I Rt. 2002 s. 798 ”Noreda” behandlet Høyesterett en sak der et selskap krevde fradrag for salg av aksjer i datterselskap til andre datterselskap. De oppkjøpte selskapene ble umiddelbart innfusjonert i selskapet som kjøpte dem. Spørsmålet var om dette var realisasjon. I denne saken uttalte Høyesterett at ”et formelt bindende salg av aksjer er altså ikke nødvendigvis tilstrekkelig til at det foreligger realisasjon. Det må også ha skjedd en reel avhendelse av den økonomiske interessen”. Høyesterett kom også i denne saken til at det ikke forelå en reel realisasjon. Basert på rettspraksis rundt dette spørsmålet er det ikke gitt at skattemyndighetene godtar et avtalebasert salg mellom to parter som realisasjon etter sktl § 9-2. Det avgjørende ved denne vurderingen er om skatteyder har oppgitt sin eierposisjon i selskapet.

Tvangsavståelse ansees som realisasjon etter sktl § 9- 2 (1) litra b. Tvangsavståelse ved tvangssalg er salg av pantebeheftet formuesgode for å oppnå dekning for kravet. Men også andre former for tvangsavståelse som for eksempel ekspropriasjon og odelsløsning er å anse som tvangsavståelse etter denne bestemmelsen.

Overdragelse mellom ektefeller ansees ikke for å være realisasjon, jfr sktl § 9- 2 (3) litra d. Bakgrunnen for denne bestemmelsen er etter forarbeidene at ektefeller skal ansees som ett skattesubjekt når det gjelder formue og eierforhold⁵⁷.

5.2.1.2 Arv og gave.

Arveoverføring ved dødsfall ansees ikke som realisasjon, jfr sktl § 9- 2 (3) litra b. Begrunnelsen for dette er at det ved arveoverføring ikke foreligger vederlag⁵⁸.

Gave ansees ikke som realisasjon, jfr sktl § 9- 2 (3) litra a. Gavesalg ansees derimot som realisasjon etter sktl § 9- 2 (1) litra a. Forskjellen på gave og gavesalg er at det ved gavesalg ytes et vederlag fra mottaker. Spørsmålet blir da om det kreves en viss størrelse på vederlaget for at det skal ansees som gavesalg. Rt. 2001 s. 282 ”Nielsen” omhandlet en sak der aksjer ble overdratt mot et lavt vederlag i forhold til markedsprisen. Spørsmålet i saken var om dette var realisasjon. Høyesterett uttalte i denne saken at det må foreligge mer enn et symbolsk vederlag for at gavesalg skal foreligge. I denne dommen uttaler Høyesterett at et vederlag som utgjør mindre enn 5 prosent av omsetningsverdien i utgangspunktet er symbolsk. Videre uttaler Høyesterett at dersom vederlaget er høyt vil det normalt ikke kunne ansees som symbolsk selv om det vil være lite i forhold til omsetningsverdien. Et vederlag på over 1 million kroner vil normalt aldri bli ansett som symbolsk.

Konsekvensen av at en transaksjon blir klassifisert som gavesalg er at selgende aksjonær har krav på tapsfradrag. I Utv. 1994 s. 1426 uttaler Finansdepartementet at det ved gavesalg

⁵⁷ Ot. prp. nr. 64 (1991- 1992) pkt. 2.2.2

⁵⁸ Skattelovkommentaren 2003/ 2004 side 637

ikke gis fradrag for gaveelementet. Aksjer til en verdi av 750 kroner selges eksempelvis for 250 kroner. Kostprisen er 1000 kroner. Selgende aksjonær har da i utgangspunktet krav på fradrag for 750 kroner. Gaveelementet på 400 kroner kan derimot ikke kreves fradratt. Dermed har selgende aksjonær krav på 250 kroner i fradrag (1000 kroner – 750 kroner = 250 kroner).

5.2.1.3 Likvidasjon og konkurs.

Likvidasjon og innløsning av enkeltaksjer ansees som realisasjon av aksjen, jfr sktl § 9- 2 (1) litra h. Likvidasjon ansees som realisasjon etter sktl § 10- 37. Ved konkurs blir selskapet i de fleste tilfeller likvidert. Men i slike tilfeller foreligger det realisasjon allerede ved konkursåpning⁵⁹.

5.2.1.4 Tap og ødeleggelse.

Brann, tyveri, og diverse andre skadevoldende hendelser kan føre til at formuesobjekter går tapt for eieren. Tap og ødeleggelse av gjenstander ansees som realisasjon etter sktl § 9- 2 (1) litra f. For aksjer kan verdien av aksjene reelt være tapt uten at selskapet er likvidert eller begjært konkurs. Det er tilfellet dersom aksjekapitalen er nedskrevet til null. Basert på administrativ praksis foreligger det tap etter sktl § 9-2 litra f i slike situasjoner⁶⁰.

5.2.1.5 Kapitalnedsettelse.

Kapitalnedsettelse med reduksjon av aksjenes pålydende er ikke realisasjon, jfr sktl § 10- 35. Slike kapitalnedsettelser reduserer aksjens inngangsverdi. Kapitalnedsettelse med innløsning av enkeltaksjer er derimot realisasjon, jfr sktl § 10- 37 (2). Situasjonen stiller seg annerledes dersom innløsning skjer med påfølgende nytegning av aksjer. Rt. 1998 s. 1425 ”Troll Salmon” omhandlet en sak der aksjekapitalen ble nedskrevet til null ved innløsning av enkeltaksjer. Samtidig tegnet selgende aksjonær seg for nye aksjer i selskapet slik at denne etter nedskrivningen eide en større del av selskapet enn før nedskrivningen. Det oppstod da spørsmål om nedskrivningen var realisasjon. Høyesterett uttalte her at det ikke fore-

⁵⁹ Zimmer og BAHR (2010) side 295

⁶⁰ Lærebok i skatterett (2009) side 255

lå en reell oppgivelse av posisjonen som aksjonær i selskapet. Videre uttaler Høyesterett at aksjonæren opprettholdt sine økonomiske og organisatoriske rettigheter som aksjonær. Selgende aksjonær fikk dermed ikke fradrag for tap. Dette betyr at situasjoner der aksjonæren nedskriver aksjer til null med påfølgende tegning av nye aksjer ikke medfører at det foreligger realisasjon.

5.2.1.6 Utflytting av Norge.

Utflytting av Norge kan medføre at aksjonærens aksjer ansees realisert. Etter sktl § 10- 70 (1) er gevinst på aksjer skattepliktig for en fysisk person som flytter skattemessig ut av landet. Gevinsten beregnes som om aksjen realiseres dagen før personen flytter skattemessig ut av landet, jfr sktl § 10- 70 (1). Etter sktl § 14- 25 skal gevinsten tidfestes samme dag. Innføringen av skattereformen 2004- 2006 med beskatning av aksjeinntekter hos personlig aksjonær medførte at aktualiteten av denne bestemmelsen økte. Som følge av dette kan det være gunstig skattemessig for skatteyder å flytte ut av landet for å realisere aksjene under andre skatteregler. Sktl § 2- 1 (3) regulerer nærmere når en fysisk person skal ansees som skattemessig utflyttet. En person som har fast opphold i utlandet og ikke har oppholdt seg i Norge i en periode på 61 dager i et inntektsår ansees skattemessig utflyttet. For personer som har bodd i Norge de siste 10 årene opphører skatteplikt til Norge etter uløpet av det tredje inntektsåret etter at personen har tatt fast opphold i utlandet. Det er videre et vilkår at personen ikke har oppholdt seg i Norge i en periode på 61 dager eller mer per år de tre foregående årene. I tillegg er det for begge overnevnte alternativer et vilkår at personen eller dennes nærstående ikke disponere bolig i Norge. Med nærstående menes her ektefelle, samboer, eller mindreårige barn, jfr sktl § 2- 1 (4). Etter sktl 10- 70 (4) gjelder dette derimot bare dersom skatteyers totale gevinst er 500 000 kroner mer. Hensikten med denne regelen er å beskatte personer som flytter fra Norge for å unngå skatteplikt. Det er antatt at det ikke er hensiktsmessig å flytte fra Norge for å undra en gevinst på under 500 000 kroner fra beskatning. Dette er bakgrunnen for denne grensen⁶¹. Skatteplikten etter denne bestemmelsen bortfaller dersom aksjene ikke er realisert innen fem år etter utflyttingen, jfr sktl §

⁶¹ Internasjonal inntektsskatterett (2009) side 310

10- 70 (9) litra c. Det samme gjelder i henhold til sktl § 10- 70 (9) litra d dersom aksjonæren flytter tilbake til Norge før aksjene selges.

5.3 Beregning av gevinst og tap.

5.3.1 Utgangspunkt for beregningen.

Sktl § 10- 32 angir hovedreglene for beregning av gevinst og tap. Etter sktl § 10- 32 (1) er ”vederlaget ved realisasjon, fratrasket aksjenes inngangsverdi” utgangspunktet for beregningen av gevinst og tap.

Inngangsverdien defineres nærmere i sktl § 10- 32 (2). ”Dersom ikke annet er bestemt, settes aksjens inngangsverdi til det skatteyder har betalt for aksjen”. Det aksjonæren har betalt for aksjen er aksjens kostpris. Denne er således utgangspunktet for inngangsverdien. Utgifter knyttet til erverv av aksjen legges til inngangsverdien. For eksempel utgifter til aksjemegler og utgifter til å undersøke selskapet i forkant av kjøp av aksjer. Forbeholdet ”dersom ikke annet er bestemt” henviser til lovfestede tilfeller der kostprisen skal settes til et annet beløp enn den opprinnelige kostprisen, men omfatter også en henvisning til ulovfestede prinsipper om beregning av gevinst⁶². En sentral bestemmelsen som gir anvisning på annen fastsettelse av inngangsverdien er sktl § 10- 33 som omhandler aksjer ervervet ved arv og gave. Her trer mottakeren inn i givers inngangsverdi. En ulovfestet gevinstbeskatningsregel er erverv fra ektefelle eller erverv på bakgrunn av skifte med ektefelle. Her gis det ikke ny inngangsverdi⁶³. Aksjer som er ervervet ved underpris av en ansatt i et selskap fører til at underprisen må regnes med i inngangsverdien. Senere kostnader knyttet til aksjen må kunne medregnes i inngangsverdien. For eksempel prosessutgifter knyttet til å forsvare retten til aksjene.

⁶² Zimmer og BÄHR (2010) side 299

⁶³ Rt. 1993 s. 1268

Vederlag ved realisasjon kan også betegnes som aksjens utgangsverdi. Utgangsverdien tilsvarende det aksjonæren har mottatt i vederlag for aksjen. Penger er det vanligste vederlaget kjøper yter til selger. Utgangsverdien omfatter derimot også alle andre former for fordeler etter skattelovens fordelsbegrep, som for eksempel når kjøper overtar selgers gjeld, tjenester, og gjenstander som ytes som vederlag⁶⁴. Kostnader knyttet til salg av aksjen reduserer aksjens utgangsverdi. Dette kan for eksempel være kostnader til aksjemegler.

5.3.2 First in first out- prinsippet (FIFO).

Ved salg av aksjer oppstår det spørsmål hvilke aksjer som skal ansees realisert først. Dette spørsmålet er særlig relevant på grunn av at det er knyttet ulike skatteposisjoner til de ulike aksjene. Inntil innføringen av skattereformen av 1992 kunne skatteyder selv velge hvilke aksjer som skulle ansees realisert først. Ved skattereformen 1992 ble derimot retten til å velge begrenset med innføringen av ”first in first out” prinsippet. Prinsippet innebærer at skatteyder ikke har valgt med hensyn til hvilke aksjer som skal ansees realisert. Etter ”first in first out” prinsippet skal de aksjene som er ervervet først realiseres først. Prinsippet fremkommer av sktl § 10- 36 (1). For aksjer som er ervervet samme dag kan skatteyder velge hvilke som skal ansees realisert først⁶⁵. Dette er fordelaktig for skatteyder når aksjene har forskjellig kurs knyttet til samme dag.

Aksjer som er ervervet før 1992 reguleres nærmere av sktl § 10- 36 (2). Etter denne bestemmelsen ansees aksjer som er ervervet før 1. januar 1992 for å være ervervet før 1. januar 1992. Dette betyr at skatteyder kan velge hvilke aksjer som skal ansees realisert først når aksjene er ervervet før 1. januar 1992⁶⁶.

⁶⁴ Norsk Bedriftsskatterett (2012) side 610

⁶⁵ Ot. prp. nr. 35 1990- 91 pkt. 18.5.3

⁶⁶ Ot. prp. nr. 16 (1991- 1992) pkt. 16.15

Dersom det ikke foreligger opplysninger om når en aksje er ervervet skal de aksjene med lavest inngangsverdi ansees for å være realisert først, jfr sktl § 10- 36 (3). Denne regelen er begrunnet med at det er mest sannsynlig at den aksjen med lavest inngangsverdi er ervervet først.

5.3.3 Endring av inngangsverdi og skatteposisjoner.

Selskapsrettslige disposisjoner kan medføre at den ideelle andelen av et selskap en aksje representerer endres uten at aksjonærens eierforhold i selskapet endres. Dette er tilfellet ved fondsemissjon, fusjon, fisjon, splitting av aksjer, og spleising av aksjer. Etter sktl § 10- 34 (1) skal det ved disse hendelsene foretas en endring av aksjenes inngangsverdi og ubenyttet skjerming. Hvordan endringen skal foregå reguleres nærmere i forskrift, jfr sktl § 10- 34 (3). FSFIN § 10- 34- 1 inneholder nærmere beskrivelse av hvordan omfordelingen skal foregå. Denne forskriftsbestemmelsen har overskriften ”omfordeling av RISK- beløp”, men denne skal anvendes analogisk på andre skatteposisjoner⁶⁷. Bakgrunnen for at bestemmelsen anvendes analogisk er at den inneholder omfordelingsteknikker som sikrer et kontinuitetsprinsipp, og at denne fremgangsmåten er naturlig ut fra økonomiske betraktninger. Basert på denne forskriften skal omfordelingen skje ved å benytte en justeringsfaktor. Denne blir normalt fastsatt ved å dividere antall aksjer før selskapshendelsen på antall aksjer etter hendelsen. Omfordelingen skjer deretter ved å multiplisere den aktuelle aksjes skatteposisjon med justeringsfaktoren. FSFIN § 10- 34- 1 ble i midlertidig opphevet med virkning fra og med 19.10.2012⁶⁸. Det er per dags dato ikke gitt noen ny forskrift som gir anvisning på hvordan omfordeling av inngangsverdi og ubenyttet skjermingsfradrag skal utføres. Skattedirektoratet opplyser at de har tatt opp dette spørsmålet med Finansdepartementet, men at det foreløpig ikke har kommet noe konkret ut av dette. RF- 1059 er vedlegg til selvangivelsen for personlige aksjonærer. Skattedirektoratet har publisert en veiledning til dette skjemaet for inntektsåret 2012. I denne veiledningen⁶⁹ gis det instruksjoner på hvordan omfor-

⁶⁷ Norsk Bedrifsskatterett (2012) side 619

⁶⁸ Forskrift av 19 oktober 2012 nr. 984

⁶⁹ <http://www.skatteetaten.no/upload/Skjemaer/2012/RF-1072B.pdf>

deling av inngangsverdi og skjerming skal foregå ved selskapsrettslige disposisjoner som er beskrevet i sktl § 10- 34. Disse instruksjonene bygger i hovedsak på metodene for omfordeling som ble beskrevet i den nå opphevede FSFIN § 10- 34- 1.

6 Tidfesting.

6.1.1 Innledning.

Tidfesting er regler for å angi hvilket tidspunkt en inntekt skal beskattes, og når et tap skal komme til fradrag i alminnelig inntekt.

Realisasjonsprinsippet er hovedreglen for tidfesting av inntekter som innvinnes ved overføring fra andre. Både utbytte og aksjegevinster omfattes dermed av denne regelen. Realisasjonsprinsippet er lovfestet i sktl § 14- 2 (1). Basert på dette prinsippet skal ”fordeler som innvinnes ved overføring fra andre, tas til inntekt når skatteyteren får en ubetinget rett til ytelsen”.

6.1.2 Utbytte.

6.1.2.1 Ytelser som er vedtatt utdelt.

Aksjonæren får en ”ubetinget rett” til utbytte ved vedtak på generalforsamlingen. Når generalforsamlingen har vedtatt å dele ut utbytte foreligger det en plikt for selskapet til å foreta transaksjonen. Videre foreligger det en rett for aksjonæren til å motta utbytte. Det er dermed året vedtaket blir fattet som skal legges til grunn ved tidfestingen. Det er irrelevant om utbytte fysisk deles ut i det aktuelle året. Til eksempel vil et utbytte som ble vedtatt på generalforsamlingen i et selskap i 2013, med utbetaling i 2014, bli tidfestet i 2013.

6.1.2.2 Ytelser som ikke er betinget av vedtak på generalforsamling.

Utdelinger som ikke er vedtatt på generalforsamlingen skal etter realisasjonsprinsippet også tidfestes når aksjonæren får en ”ubetinget rett” til ytelsen. ”Fordekte verdioverføringer” (se punkt 4.6.3) er eksempler på utdelinger som ikke har grunnlag i vedtak på generalforsamlingen. For slike ytelser vil ”ubetinget rett” til ytelsen foreligge når aksjonæren har fått rådighet over verdiene. For penger og gjenstander vil dette foreligge når aksjonæren har fått

dette overlevert. For tjenester er dette når aksjonæren benytter seg av tjenesten⁷⁰. En aksjonær i et rengjøringsfirma får for eksempel en vasketjeneste utført av en renholdsarbeider i firmaet. Han får da overført tjenesten i det tjenesten utføres.

6.1.3 Tidfesting ved realisasjon av aksjer.

I henhold til realisasjonsprinsippet skal gevinst og tap ved salg av aksjer tidfestes når selgende aksjonær har opparbeidet en "ubetinget rett" til vederlaget. Det vil si det tidspunktet da kjøperen har fått rådighet over aksjene. Før dette tidspunktet er selgende aksjonærs krav på vederlag betinget av at aksjene blir overlevert til kjøpende aksjonær. Tidspunktet for avtale om kjøp eller tidspunktet for betaling av aksjene er således ikke relevant i forhold til tidfestingen. Aksjer som er solgt og overlevert i 2013, vil dermed tidfestes for selgende aksjonær i 2013. Er det derimot inngått kjøpsavtale i 2013, med overlevering av aksjene i 2014, skal gevinst eller tap tidfestes i 2014.

Dersom det er knyttet betingelser til en avtale om kjøp oppstår det ofte spørsmål om når aksjonæren har opparbeidet en "ubetinget rett" til vederlaget. I utgangspunktet medfører ikke vilkår eller betingelser i en salgsavtale at tidfestingen utsettes. Eksempelvis vil ikke en betingelse om at kjøper får konsesjon utsette tidfesting av vederlag for en landbrukseiendom. Dette gjelder selv om en nektelse av konsesjon medfører at kjøper kan heve avtalen. Situasjonen stiller seg derimot annerledes dersom størrelsen på hele eller deler av vederlaget er betinget. I slike tilfeller må tidfestingen utsettes til hendelsen som betingelsene knytter seg til eventuelt inntreffer. Dette fordi vederlaget i slike situasjoner ikke er "ubetinget" for selgende aksjonær før hendelsen inntreffer.

Rt. 2006 s. 333 "X- eiendom" omhandlet en sak der det oppstod spørsmål rundt tidspunktet for tidfesting ved salg av aksjer. I denne saken foregikk salg av aksjer i 2001. Ved salget ble det betalt et vederlag ved overdragelse. Senere skulle det betales et tilleggsvederlag basert på selskapets reviderte årsregnskap for 2001. Dette var i midlertidig ikke klart før i

⁷⁰ Lignings- ABC 2013 side 32 pkt 3.2

2002, og tilleggsvederlaget ble utbetalt i 2002. Spørsmålet i saken var når tilleggsvederlaget skulle tidfestes. Høyesterett uttaler i denne saken at ”skjæringspunktet for spørsmålet om tidfesting er imidlertid først ved årsskiftet. Og ved årsskiftet 2001/2002 hadde alle de begivenheter som fastsettelsen av tilleggsvederlaget skulle bygge på, inntruffet. Riktignok var årsresultatet av praktiske årsaker ikke klart ved årsskiftet, slik at selve fastsettelsen av tilleggsvederlaget var usikker og først kunne skje i 2002. Men det var ikke det reviderte årsregnskapet som utløste kravet på vederlag; årsregnskapet var bare et hjelpemiddel for å beregne vederlaget. Når beregningsgrunnlaget utelukkende berodde på det som allerede hadde skjedd i 2001, må selgernes krav derfor etter mitt syn i alle fall anses som ubetinget ved utløpet av 2001, om enn av et uvisst omfang”. Høyesterett kom i denne saken til at tilleggsvederlaget skulle tidfestes i 2001. Høyesterett la her vekt på det var klart hvordan tilleggsvederlaget skulle beregnes. I tillegg var alle begivenhetene knyttet til beregningen inntruffet før utløpet av 2001. Når betingelsene har inntrådt innenfor det aktuelle ligningsår utsettes dermed ikke tidfestingen. Aksjonæren hadde da en ”ubetinget rett” til vederlaget allerede ved utgangen av år 2001. Det faktum at størrelsen på vederlaget ikke var fastsatt ble ikke ansett som relevant.

7 Skjerming.

7.1 Innledning.

Personlige aksjonærer har rett på skjerming ved beregning av skatt på utbytte og ved realisasjon av aksjer. Dette fremkommer henholdsvis av sktl § 10- 12 (1) for utbytte og sktl § 10- 31 (1) for gevinster. For utenlandske aksjonærer bosatt innenfor EØS- området fremkommer retten til skjerming på utdelt utbytte av sktl § 10- 13 (2). Skjermingen tilsvarende normalavkastning på den kapitalen som er investert. Med normalavkastning menes avkastning skatteyder kunne oppnådd ved å plassere kapitalen i risikofrie spareprodukter, som for eksempel bank. Denne delen som tilsvarende normalavkastning er således ikke gjenstand for beskatning. Utbytte og gevinst ved aksjesalg som overstiger skjermingsfradraget vil inngå i alminnelig inntekt og følgelig være gjenstand for beskatning med 28 %. Skjermingen berregnes ved å multiplisere skjermingsgrunnlaget med en skjermingsrente.

Skjermingsrenten er risikofri rente. Skjerming er en metode for å sikre at avkastning som tilsvarer risikofri avkastning ikke blir gjenstand for beskatning.

Skjermingsgrunnlaget beregnes hvert år for hver enkelt aksje. Skjermingsgrunnlaget er en skatteposisjon som er knyttet til den enkelte aksje, og kan ikke overføres til en annen aksje. Dette gjelder selv om denne aksjen er identisk med aksjen skjermingsgrunnlaget knytter seg til. Dersom en aksjonær ikke benytter seg av skjermingen tilknyttet den enkelte aksje det enkelte år kan skjermingen fremføres til neste år. Skjermingsfradraget kan fremføres fra år til år så lenge aksjonæren er i besittelse av aksjen. Muligheten til å fremføre skjermingsfradraget faller bort ved realisasjon av aksjen⁷¹.

7.2 Vilkår for rett til skjerming.

7.2.1 Kravet om at utbytte må være lovlig utdelt.

For at personlig skatteyder skal få rett til skjermingsfradrag et det etter sktl § 10- 12 (1) et vilkår at utbytte er ”lovlig utdelt” fra selskapet. Lovlighetskravet har en materiell og en formell side. Aksjelovene har bestemmelser som gir nærmere grunnlag for å vurdere lovligheten av utbytte. Når skjerming kreves i utbytte som er utdelt fra selskap hjemmehørende i utlandet kommer derimot ikke bestemmelsene i de norske aksjelovene til anvendelse. I slike tilfeller må lovlighetskravet knyttes til selskapsrettslige regler i det landet der det utdelende selskap er hjemmehørende⁷².

7.2.1.1 Materiell lovlighet.

Den materielle delen av lovlighetskravet knytter seg til størrelsen på beløpet som kan deles ut fra selskapet. Lovgivningen oppstiller ved de materielle reglene begrensninger i hvor store beløp som kan deles ut fra selskapet. Hensynene bak disse reglene er vern av selskaps kreditorer. Det er et sentralt prinsipp innenfor aksjelovgivningen at kreditorene skal ha

⁷¹ Ot. prp nr. 1 (2004- 2005) pkt. 5.6.2.3

⁷² Skatterett for næringsdrivende (2013) side 611

bedre dekningsprioritet enn aksjeeierne i selskapets eiendeler⁷³. Derfor er det innført begrensninger slik at selskapet ikke kan overføre midler til aksjonærene som gjøre at selskapet kommer i en posisjon der de ikke har midler til å dekke kreditorene på grunn av utdelingen.

Etter asl/ asal § 8 -1 kan selskapet bare dele ut utbytte ”så langt det etter utdelingen har tilbake netto eiendeler som gir dekning for selskapets aksjekapital og øvrig bundet egenkapital”. Øvrig bundet egenkapital omfatter etter loven fond for vurderingsforskjeller (asl /asal § 3-3) og fond for urealiserte gevinster (asl/ asal § 3- 2). Videre skal det gjøres fradrag for verdien av pålydende på egne aksjer og kreditt for sikkerhetsstillelse, jfr asl/ asal § 8- 1 (2). Selv om selskapet etter dette har midler å dele ut må styret foreta en vurdering om utdelingen medfører at selskapet fortsatt har forsvarlig egenkapital og likviditet, jfr asl/ asal § 8- 1 (4). Her må styret foreta en skjønnsmessig vurdering der de blant annet må ta hensyn til virksomhetens omfang og risiko, jfr asl / asal § 3- 4.

Eksempel:

Et selskap har 35 000 kroner i aksjekapital, eiendeler for 73 000 kroner, og gjeld på 20 000 kroner. Utbytterammen vil da fremkomme av dette regnestykket basert på asl/ asal § 8-1: total egenkapital (eiendeler - gjeld) - aksjekapital. I dette eksempelet vil utbytterammen bli: $(73\,000 - 20\,000) - 35\,000 = 18\,000$. Dersom styret etter en vurdering kommer frem til at selskapet har forsvarlig egenkapital og likviditet etter utdelingen kan 18 000 kroner deles ut som utbytte.

7.2.1.2 Formell lovlighet.

Lovlighetskravets formelle side knytter seg til saksbehandlingsregler. Etter asl/ asal § 8- 2 er det generalforsamlingen som har kompetanse til å vedta utbytte. Dette gjelder uavhengig av om selskapet bare har en aksjonær og at et vedtak av generalforsamlingen dermed i realiteten kun er en formalitet. For allmennaksjeselskaper som har bedriftsforsamling kan etter

⁷³ Prop 111 L (2012- 2013) pkt. 5.4.1

asal § 8- 2 denne gis kompetanse til å vedta utbytte. Utbytte kan vedtas på både ordinær og ekstraordinær generalforsamling. Det er styret som fremlegger forslag til utbytte. Generalforsamlingen kan ikke vedta høyere utbytte enn det styret legger frem. Dersom beslutningen ikke er fattet av generalforsamlingen eller utbytte overstiger beløpet styret har foreslått som maksimalt utbytte er i utgangspunktet utdelingen ulovlig. Dette er eksempelvis tilfellet for ”fordekte verdioverføringer”, og når utbytte omklassifiseres. Omklassifisering foreligger når skattemyndighetene klassifiserer en utbytteutdeling som for eksempel lån eller lønn.

7.2.1.3 Konsekvenser ved brudd på lovlighetskravet.

Etter sktl § 10- 12 har personlig skatteyder bare krav på skjerming dersom utbyttet er ”lovlig utdelt” fra selskapet. Basert på ordlyden medfører brudd på dette vilkåret at det ikke gis skjermingsfradrag. Den naturlige språklige forståelsen av ordlyden innebærer at ”lovlig utdelt” omfatter både den materielle og den formelle siden av lovlighetskravet.

Rt. 2011 s. 1473 ”Rasmussen” omhandlet en sak der utbytte var utdelt i strid med de materielle begrensningene i asl § 8-1. Utdelingen ble dermed klassifisert som ulovlig etter selskapsrettslige regler på grunn av at selskapet hadde utdelt et større beløp enn de hadde anledning til å dele ut. Dette førte til at skatteyderne ikke fikk godtgjøringsfradrag etter dagjeldende regler. Reglene om godtgjørelse tilsvarer dagens regler om skjerming. Høyesterett uttaler i denne saken at ”det er lagt til grunn i praksis at selv om det skulle forekomme mindre avvik fra reglene i aksjeloven ved gjennomføringen av utbytteutdeling, vil utbetalingen likevel kunne gi rett til godtgjørelse dersom avviket fremstår som mindre vesentlig”. Videre uttaler Høyesterett at ”brudd på sentrale elementer i den selskapsrettslige reguleringen av utbytte, slik som begrensningene på hva som kan utdeles normalt må ansees som vesentlige”. I juridisk litteratur er det også antatt at brudd på den materielle siden av lovlighetskravet må lovlighetskravet tolkes absolutt⁷⁴. Dette betyr at brudd på de materielle reglene i asl/ asal § 8-1 fører til at skatteyder ikke har rett på skjermingsfradrag.

⁷⁴ Norsk Bedriftsskatterett (2012) side 526

Når det gjelder de formelle kravene i aksjelovgivningen gjelder det også et vesentlighetskrav. Finansdepartementet uttaler i Utv. 2003 s. 796 at det avgjørende er om overtredelsen er av vesentlig karakter. Dette begrunner Finansdepartementet med at selskapsrettslige regler normalt ikke vil være begrunnet utefra skatterettslige hensyn. Brudd på slike regler vil derfor fremstå som mindre vesentlige basert på en skatterettslige synsvinkel. Hvordan grensen mellom vesentlige og uvesentlige feil skal trekkes må normalt avgjøres ved en konkret helhetsvurdering⁷⁵. Overtredelsen vil for eksempel normalt være vesentlig dersom feil selskapsorgan har fattet vedtak om utbytteutdeling. Det er tilfellet når for eksempel styret har fattet utbyttevedtaket i stedet for generalforsamlingen. Brudd på de formelle reglene i aksjelovgivningen medfører altså ikke automatisk at utbytte ikke ansees for å være ”lovlig utdelt”.

Konsekvensen av at lovlighetskravet ikke er oppfylt er at aksjonæren ikke kan benytte skjermingsfradrag for det aktuelle året. Er bare deler av utbytte ulovlig vil skatteyder få skjermingsfradrag for den delen som er lovlig. Skjermingsfradrag skal beregnes årlig, den 31 desember hvert år. Eieren av aksjen på det tidspunktet tilordnes skjermingen. Det betyr at skjermingsfradrag skal beregnes for aksjen selv om utbyttet ikke er lovlig utdelt. Følgen av dette blir at fradraget kan fremføres til påfølgende år. Skatteyderen kan da benytte dette fremførte fradraget ved senere lovlige utdelinger fra selskapet. Dette uttaler Finansdepartementet i Utv. 2006 s. 1752.

7.3 Beregning av skjerming.

7.3.1 Utgangspunkt for beregning - skjermingsgrunnlag.

Utgangspunktet for beregning av skjerming er skjermingsgrunnlaget. Skjermingsgrunnlaget er aksjens inngangsverdi, jfr sktl § 10- 12 (2). Inngangsverdien settes etter sktl § 10- 32 (2) til det skatteyder har betalt for aksjen. I tillegg kommer eventuelle kostnader knyttet til anskaffelsen. Slike utgifter kan for eksempel være kurtasje til aksjemegler. Dersom en aksjo-

⁷⁵ Lignings- ABC 2013 side 55 pkt. 12.6

nær har kjøpt en aksje i et selskap for 40 kroner vil således dette beløpet tilsvare skjermingsgrunnlaget. Har aksjonæren kjøpt en aksjepost på 200 aksjer med meglerutgifter på 200 kroner i dette selskapet vil inngangsverdien da øke med 1 krone.

I tillegg til inngangsverdien utgjør fremført skjermingsfradrag fra foregående år skjermingsfradraget for det aktuelle år.

En aksje er eksempelvis ervervet for 200 kroner. Skjermingsrenten er på 5 prosent. Skjermingsfradrag = 200 kroner x 5 prosent = 10 kroner. Dette betyr at aksjonæren kan motta 10 kroner i utbytte uten å betale skatt av dette.

7.3.1.1 Særlig om aksjer ervervet før 2006.

For aksjer som er ervervet før aksjonærmodellen trådte i kraft gjelder overgangsregler i endringslov av 10 desember 2004 nr. 77 kapitel XIX for beregning av inngangsverdien og skjermingsgrunnlag. Etter disse reglene skal aksjens skjermingsgrunnlag per 1 januar 2006 settes til aksjens historiske kostpris med tillegg for eventuelle RISK- beløp fra det tidsrommet aksjonæren har eid aksjen. Innføringen av aksjonærmodellen vil medføre at aksjonærene får incentiv til å ta ut utbytte fra selskap før aksjonærmodellen trer i kraft. Dette for å unngå utbyttebeskatning. Slike utbetalinger vil derimot redusere RISK- beløpet knyttet til aksjene, og således føre til at skjermingsgrunnlaget under aksjonærmodellen blir mindre. Dette vil igjen bidra til å reduseres aksjonærenes incentiver til å ta ut utbytte før aksjonærmodellen trer i kraft⁷⁶. Dersom aksjonæren tar ut utbytte og deretter skyter kapital inn i selskapet som innbetalt aksjekapital eller overkurs vil dette kunne tas ut av selskapet ved en senere anledning uten å være gjenstand for beskatning. Når kapital tas ut som utbytte og skytes inn igjen i selskapet som innskutt aksjekapital vil dette ikke påvirke skjermingsgrunnlaget. Dersom samlet RISK- regulering var negativ fører dette til at ble skjermingsgrunnlaget ble negativt. Negativt skjermingsgrunnlag vil medføre økt alminnelig inntekt, og dermed øke skattepliktig inntekt. For å unngå dette skulle det ikke beregnes skjerming

⁷⁶ Ot. prp. nr. 1 (2004- 2005) pkt. 5.6.2.1

av negativt skjermingsgrunnlag. Dersom skatteyteren kom i en situasjon der inngangsverdien skulle økes, for eksempel ved oppskrivning av aksjens pålydende på grunn av kapitalforhøyelse vil oppskrivningsbeløpet derimot bli tillagt det negative grunnlaget⁷⁷.

7.3.1.2 Særlig om aksjer ervervet før 1992.

Overgangsregler til skattereformen 1992 ga skatteyter adgang til å oppregulere inngangsverdien til aksjer⁷⁸. For å benytte seg av denne adgangen måtte skatteyter ha eid aksjen i tre år. I tillegg var det et vilkår at aksjene var eid utenfor næring.

For børsnoterte aksjer ble inngangsverdien oppregulert til gjennomsnittet av kursverdien i november og desember 1991.

For ikke- børsnoterte aksjer kunne skatteyter velge mellom tre forskjellige metoder for å fastsette inngangsverdien. Skatteyter kunne velge å sette inngangsverdien til en forholdsmessig del av selskapets skattemessige formuesverdi. Alternativt kunne aksjens inngangsverdi settes til en forholdsmessig andel av selskapets regnskapsmessige egenkapital. For det tredje kunne skatteyter kreve inngangsverdien fastsatt ved takst. Takstberegningen kunne derimot ikke benyttes som grunnlag for skjerming. Dette fordi mange aksjonærer oppnådde veldig høye inngangsverdier på sine aksjer ved taksering. Som en følge av dette har mange aksjonærer uforholdsmessig høyt skjermingsfradrag dersom disse takstene skal legges til grunn. I henhold til forarbeidene skal derfor skjermingsgrunnlaget for ikke- børsnoterte aksjer settes til aksjens forholdsmessige andel av skattemessig formuesverdi fra 1992, eller til aksjens opprinnelige kostpris dersom denne kan dokumenteres, med tillegg for RISK⁷⁹. Inngangsverdi beregnet ved takst kan derimot benyttes som inngangsverdi ved gevinstberegning i forhold til realisasjon.

⁷⁷ Ot. prp. nr. 1 (2004- 2005) pkt. 5.6.2.1

⁷⁸ Norsk Bedriftsskatterett (2008) side 639

⁷⁹ Ot. prp. nr. 1 (2004- 2005) pkt. 5.6.2.1

7.3.2 Aksjer ervervet ved arv eller gave.

Hovedregelen i norsk rett er at gjelder et prinsipp om skattemessig diskontinuitet ved arv og gave. Dette betyr at verdien ved gave eller arvefall i utgangspunktet blir satt til omsetningsverdien på tidspunktet.

For aksjer som er ervervet ved arv eller gave gjelder det derimot et kontinuitetsprinsipp. Det vil si at arvingen eller mottakeren overtar arvelater eller givers "inngangsverdi, skjermingsgrunnlag, ubenyttet skjermingsfradrag, og øvrige skatteposisjoner", jfr sktl § 10- 33 (1). Anskaffelsestidspunktet er et eksempel på "øvrige skatteposisjon". Dette tidspunktet er relevant i forhold til FIFO- prinsippet. Kontinuitetsprinsippet ble innført for å forhindre at aksjer som hadde steget i verdi ble overført til arvinger for å etablere et høyere skjermingsgrunnlag⁸⁰. I slike situasjoner ville det være hensiktsmessig å samle opp overskuddet i selskapet for deretter å dele dette ut når det ble etablert et høyere skjermingsgrunnlag som følge av arveoverføring eller gave.

Det er et vilkår for at kontinuitetsprinsippet skal komme til anvendelse at både arvelater eller giver, og arving eller mottaker er personlig skatteyder, jfr sktl § 10- 33 (1). Videre må både giver og mottaker ha "alminnelig skatteplikt" til Norge. Dette betyr at dersom giver for eksempel er bosatt i utlandet kommer ikke kontinuitetsprinsippet til anvendelse. Kontinuitetsprinsippet kommer heller ikke til anvendelse dersom giver eller mottaker er en juridisk person. I slike tilfeller må det fastsettes ny inngangsverdi og nytt skjermingsgrunnlag.

Etter sktl § 9- 7 kan inngangsverdien og skjermingsgrunnlaget for aksjer som er ervervet ved arv eller gave ikke settes høyere enn arveavgiftsgrunnlaget. Denne bestemmelsen oppstiller dermed en øvre grense i forhold til fastsettelse av inngangsverdien. Kontinuitetsprinsippet medfører at arving eller mottaker overtar en latent skatteplikt. På grunn av denne ulempen får mottaker et fradrag i arveavgiften. I henhold til aal § 14 (5) skal "det ved verdsettelsen av aksjen eller andelen gjøres et fradrag med et beløp som tilsvarer 20 prosent av

⁸⁰ Ot. prp. nr.1 (2004- 2005) pkt. 5.6.2.1

latent gevinst ved realisasjon av aksjen”. Det beregnes 20 prosent som en sjablongmessig skattesats i stedet for å foreta en konkret beregning i den enkelte tilfellet.

For børsnoterte aksjer settes arveavgiften etter arveavgiftsloven (aal) § 11 til omsetningsverdien. For ikke- børsnoterte aksjer kan arveavgiftsgrunnlaget etter aal § 11 A settes til 60 prosent av aksjens forholdsmessige andel av selskapets skattemessige verdi opptil 10 millioner. Overskytende inngår i arveavgiftsgrunnlaget med 100 prosent. Dersom aksjene har steget i verdi vil begrensingen i sktl § 9- 7 som regel ikke ha betydning. I slike tilfeller er som regel arvelater eller givers inngangsverdien lavere enn arveavgiftsgrunnlaget. Unntak kan forekomme for ikke- børsnoterte selskaper. Der kan inngangsverdien være høyere enn arveavgiftsgrunnlaget på grunn av verdsettelsesreglene. Dette gjør at begrensningen i sktl § 9- 7 kommer til anvendelse, og inngangsverdien ikke kan settes høyere enn arveavgiftsgrunnlaget. Dersom verdiene av aksjene for børsnoterte og ikke- børsnoterte aksjer er lavere enn når arvelater eller giver ervervet aksjene medfører begrensningen i sktl § 9-7 at kontinuitetsprinsippet i praksis ikke gjelder. Dette fordi arvelater eller givers inngangsverdi i slike situasjoner vil være høyere enn arveavgiftsgrunnlaget. Begrensningen i sktl § 9- 7 gjør da at inngangsverdien ikke kan settes høyere enn arveavgiftsgrunnlaget.

7.3.3 Skjermingsrenten.

Skjermingsrenten fastsettes i henhold til sktl § 10- 12 (3) av Finansdepartementet i forskrift. Skjermingsfradraget beregnes med utgangspunkt i aritmetisk gjennomsnittlig observert rente på statskasseveksler med 3 måneders løpetid, slik den publiseres av Norges Bank. Renten nedjusteres med 28 prosent og skal avrundes til nærmeste tiendedels prosentpoeng, jfr FSFIN § 10-12-1. Skjermingsrenten fastsettes i januar i inntektsårets påfølgende år. Skjermingsrenten for 2012 fastsettes altså i januar 2013. Skjermingsrenten for inntektsåret 2012 er 1, 6 prosent⁸¹.

⁸¹ <http://www.skatteetaten.no/no/Tabeller-og-satser/Skjermingsrente/?ssy=2012>

7.3.4 Tilordning.

Tilordning av skjermingsfradraget omhandler hvilket skattesubjekt som kan kreve fradrag for skjermingen. Skjermingsfradraget skal tilordnes det subjektet som eier aksjen den 31 desember, jfr sktl § 10- 12 (2). Det betyr at en aksjonær som kjøper en aksje mot slutten av året, for eksempel den 29 desember vil bli tilordnet skjermingsfradraget for hele året. Det betyr igjen at den aksjonæren som solgte aksjen ikke kan benytte årets skjerming i fradrag for årets utbytte. Den kjøpende aksjonæren kan fremføre skjermingsfradraget til påfølgende år. I forarbeidene til skatteloven ble det antatt at denne fordelene kjøpende aksjonær mottar ved tilordning av skjermingsfradraget for hele året vil bli reflektert i aksjekursen⁸². Administrative hensyn ligger bak reglene om tilordning av skjermingsfradrag. Det ville blitt store praktiske utfordringer ved å ha et system der aksjonæren tilordnes et skjermingsfradrag etter hvor mange måneder i året aksjen er i dennes eie.

7.3.5 Ubenyttet skjerming.

7.3.5.1 Utbytte.

Dersom skjermingen overstiger utdelt utbytte for det aktuelle år kan det overstigende beløp overføres til påfølgende år, jfr sktl § 10- 12 (1). Når fradrag som er fremført benyttes fører dette følgelig til at skjermingsgrunnlaget reduseres.

Eksempel:

I år 1 kjøper aksjonæren en aksje for 100 kroner. Skjermingsrenten er 5 prosent per år. Det blir ikke utdelt utbytte de tre første årene. Hva blir ubenyttet skjermingsfradraget i år fire?

Skjermingsgrunnlag år 1: $100 \times 5 = 5$

Skjermingsgrunnlag år 2: $105 \times 5 = 5,25$

Skjermingsgrunnlag år 3: $110,25 \times 5 = 265$

⁸² Se NOU 2003:9 pkt. 10.5.3

Ubenyttet skjermingsfradrag i år fire blir 15,515 (5+ 5,25+ 5,265) kroner for den aktuelle aksjen.

7.3.5.2 Realisasjon.

Dersom aksjonæren har ubenyttet skjermingsfradrag kan dette trekkes fra gevinsten ved salg av aksjen, jfr sktl § 10- 31 (1). Fradraget kan derimot ikke være større enn gevinsten ved salget. Dette betyr at ubenyttet skjermingsfradrag ikke kan øke et tap som allerede er fradragsberettiget.

Eksempel:

Aksjonæren har eid en aksje i 3 år. Inngangsverdien er 100 kroner. Salgsvederlag er 120 kroner. Skjermingsrenten er 5 prosent per år. Ubenyttet skjerming er 15,515 kroner. Hvor mye er gjenstand for beskatning?

Utgangsverdi – inngangsverdi - (skjermingsgrunnlag + ubenyttet skjerming) = 120 kroner – 100 kroner – 15, 515 kroner = 4,85 kroner.

7.3.6 Eksempel.

En aksje erverves 1 januar 2012 (år 1). Inngangsverdi er 50 kroner. Skjermingsrenten er 5 prosent. Utbytte for 2013 (år 2) er på 1 krone. Utbytte for 2013 (år 2) vedtas på generalforsamling i år 3 og må dermed tidfestes i år 3. Aksjen selges i juni 2015 (år 4) for 100 kroner.

År 1:

Skjermingsgrunnlag: 50 kroner

Ubenyttet skjermingsfradrag: $50 \text{ kroner} \times 5 \text{ prosent} = 2,5 \text{ kroner}$.

År 2:

Skjermingsgrunnlag: 52,50 kroner.

Ubenyttet skjermingsgrunnlag: $52,5 \text{ kroner} \times 5 \text{ prosent} = 2,65 \text{ kroner}$

År 3:

Skjermingsgrunnlag: $55,12 \text{ kroner} \times 5 \text{ prosent} = 57,86 \text{ kroner}$

Utbytte: 1 krone

Ubenyttet skjerming = $7,86 \text{ kroner} - 1 \text{ kroner} = 6,86 \text{ kroner}$.

Utbytte på 1 kroner kan deles ut skattefritt. Dette reduserer ubenyttet skjerming.

År 4:

Ubenyttet skjerming: 6,86 kroner

Gevinst ved salg = $\text{utgangsverdi} - \text{inngangsverdi} = 100 \text{ kroner} - 50 \text{ kroner} = 50 \text{ kroner}$

Skattepliktig inntekt = $\text{gevinst} - \text{ubenyttet skjerming} = 50 \text{ kroner} - 6,86 \text{ kroner} = 43,14 \text{ kroner}$.

Skatteyder blir ikke tilordnet skjermingsfradrag for år 4 i og med at aksjen selges før 31 desember.

7.4 Ekstraskatt på renter ved lån til selskaper.

Sktl § 5- 22 inneholder regler om ekstraskatt på renter ved lån til selskap. Denne regelen ble innført samtidig med aksjonærmodellen ved skattereformen 2004- 2006.

Renteinntekter skattlegges i utgangspunktet som alminnelig inntekt med 28 prosent hos kreditor. I tillegg får debitor (selskapet) fradrag for betalte renter etter sktl § 6- 1. Innføringen av aksjonærmodellen medførte som tidligere nevnt en totalbeskatning ved utbytte på 48,16 prosent. Det er altså relativt stor forskjell på den totale skattebelastningen for renteinntekter og beskatning av utbytte. Som en følge av dette vil det være fordelaktig for en aksjonær å yte lån til selskapet i stedet for å skyte inn egenkapital i selskapet. Ved å gjøre dette kan aksjonæren motta selskapets overskudd som renteinntekter, og dermed bare skatte 28 prosent av dette. Dette leder til en situasjon der det er hensiktsmessig å finansiere selskaper ved å yte lån til selskapet for å spare skatt. Ekstraskatt på renter ved lån til selskaper ble innført for fremme finansieringsnøytralitet og dermed unngå en situasjon der det er mer fordelaktig fra et skattemessig perspektiv for en aksjonær å yte lån til selskapet fremfor å skyte inn egenkapital⁸³.

Etter sktl § 5- 22 (1) gjelder bestemmelsen for ”renter på lån fra personlig skatteyder”. Denne bestemmelsen gjelder for alle personlige skatteydere som har ytt lån til et selskap. Det er ikke et krav at kreditor er aksjonær i selskapet. Dersom det var et vilkår for ekstraskatt at kreditor var aksjonær i selskapet ville det vært enkelt å omgå denne bestemmelsen ved for eksempel å yte lån via en tredjeperson. For å unngå denne problematikken gjelder regelen for alle som har ytt lån til et selskap uavhengig av om de er aksjonær i selskapet. Bestemmelsen omfatter lån til ”aksjeselskap, allmennaksjeselskap, likestilt selskap, og sammenslutning etter § 10- 1, tilsvarende utenlandsk selskap, samt til deltakerlignet selskap”, jfr sktl § 5- 22 (1).

⁸³ NOU 2003: 9

Skatteplikten gjelder i utgangspunktet alle typer lån. Det er ingen nedre eller øvre grense knyttet til lånets størrelse. Bestemmelsen gjelder derimot ikke for ”mengdegjeldsbrev og innskudd i bank”, jfr sktl § 5- 22 (1). Med mengdegjeldsbrev menes obligasjoner som er gjenstand for omsetning i organiserte markeder⁸⁴.

Renteinntekter er i utgangspunktet skattepliktig som alminnelig inntekt etter sktl § 5- 20. Skatt etter sktl § 5- 22 kommer i tillegg til denne alminnelige skatteplikten, jfr sktl § 5- 22 (1) andre punktum. Renteinntekter som overstiger skjerming blir dermed gjenstand for dobbelbeskatning⁸⁵.

Etter sktl § 5- 22 (2) skal ”skattepliktig inntekt settes til faktisk påløpte renter som reduseres med mottakerens skattesats for alminnelig inntekt før det gjøres fradrag for skjerming”. Det presiseres nærmere i forskrift at grunnlaget for beregningen av skatten er faktiske påløpte renter i kalendermåneden, jfr FSFIN § 5- 22- 2 (2).

I beregningsgrunnlaget skal det gjøres fradrag for skatteyters rentesats i alminnelig inntekt, jfr sktl § 5- 22 (2) og FSFIN § 5- 22- 3. Denne vil normalt være på 28 prosent. Bakgrunnen for dette er et ønske om å harmonere beskatningen med beskatningen for utbytte på aksjer der bare 72 prosent av selskapets midler kan deles ut fordi 28 prosent allerede er benyttet til å betale skatt⁸⁶.

Videre skal det gjøres fradrag for skjerming, jfr sktl § 5- 22 (3). Skjermingsfradraget beregnes etter FSFIN § 5- 22- 3 (1) den siste datoen i hver kalendermåned. Skjermingsfradraget tilsvarende lånesaldoen den første datoen i måneden multiplisert med skjermingsrenten, jfr FSFIN § 5- 22- 3 (2). Det er den som er kreditor på den første datoen i måneden som tilordnes skjermingsfradraget. Skjermingsrenten fastsettes av Skattedirektoratet for hver to

⁸⁴ Ot. prp 1 (2004- 2005) pkt. 5.6.4.3

⁸⁵ Ot. prp 1 (2004- 2005) pkt. 5.6.4.7

⁸⁶ Ot. prp 1 (2004- 2005) pkt. 5.6.4.7

måneders periode i inntektsåret. Denne fastesettes med hjemmel i FSFIN § 5- 22 -4. For 2013 har renten vært på 1,1 prosent (til og med oktober)⁸⁷.

Etter fradragene har man beløpet som er gjenstand for ekstraskatt på 28 prosent. I utgangspunktet skatter aksjonæren 28 prosent på renteinntektene etter sktl § 5- 20. I tillegg skatter aksjonæren 20,16 prosent ($72 \times 0,28$) på renteinntekter som overstiger skjermingsfradraget. Samlet skatt på rente som overstiger skjermingsrenten blir da 48,16 prosent. Denne beregningen skal i utgangspunktet foretas for hver måned. Dersom lånerenten for hele kalendermåneden ligger under skjermingsrenten skal det derimot ikke beregnes ekstraskatt. Ubenyttet skjermingsfradrag knyttet til en måned kan ikke videreføres til neste måned. Har skatteyteren flere lån til samme selskap skal de samlede renteinntektene fra alle lånene inngå i beregningen. Dette er en fordel for skatteyter i situasjoner der noen lån ligger under skjermingsrenten og noen ligger over⁸⁸.

Opplysningsplikten for låneforhold ligger hos selskapet. Etter ligningsloven § 5- 3 nr. 3 plikter selskapet å gi opplysninger om gjeld og rentebetalinger til personlige skatteytere. Disse skal spesifiseres slik at lånesaldo ved inngangen av hver kalendermåned fremkommer.

⁸⁷ <http://www.skatteetaten.no/nr/Tabeller-og-satser/Skjermingsrente-for-ekstra-skatt-pa-lan-ski-5-22/>

⁸⁸ Zimmer og BAHR (2010) side 316

8 Litteraturliste

8.1 Lover, forskrifter, og vedtak.

8.1.1 Lover.

1964 Lov om avgift på arv og visse gaver (arveavgiftsloven)

1980 Lov om ligningsforvaltningen (ligningsloven)

1995 Lov om betaling og innkreving av skatt- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)

1997 Lov om aksjeselskaper (aksjeloven)

1997 Lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)

1999 Lov om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

8.1.2 Forskrifter.

1999 Forskrift av 19 november nr. 1158.

1999 Forskrift av 22 november nr. 1160.

2012 Forskrift av 19 oktober nr. 984.

8.1.3 Vedtak.

2012 Stortingsvedtak om skatt av inntekt og formue mv. for inntektsåret 2013.

2012 Stortingsvedtak om fastsetting av avgift mv. til folketrygden for 2013.

8.2 Forarbeider

NOU 2003: 9

Ot. prp. nr. 35 1990- 1991

Ot. prp. nr. 16 1991- 1992

Ot. prp. nr. 64 1991- 1992

Ot. prp. nr. 86 1997- 1998

Ot. prp. nr. 1 2004- 2005

Prop. 111 L 2012- 2013

Prop. 1 LS 2013- 2014

Prop. S Tillegg 1 2013- 2014

8.3 Rettspraksis.

8.3.1 Høyesterett.

Rt. 1925 s. 472 ”Kallevig”

Rt. 1974 s. 1056

Rt. 1993 s. 1268

Rt. 1998 s. 383 ”Vrybloed”

Rt. 1998 s. 1425 ”Troll Salmon”

Rt. 2000 s. 2033 ”Sundal Collier”

Rt. 2001 s. 282 ”Nielsen”

Rt. 2002 s. 56 ”Lefdal”

Rt. 2002 s. 798 ”Nordea”

Rt. 2003 s. 536 ”Storhaugen Invest”

Rt. 2006 s. 333 ”X- eiendom”

Rt. 2009 s. 1208 ”Hurtigruten”

Rt. 2010 s. 790 ”Telecomputing”

Rt. 2011 s. 1473 ”Rasmussen”

8.3.2 EF- domstolen.

E- 1/ 04 ”Fokus Bank”.

8.3.3 EFTA- domstolen.

C- 319/ 02 ”Manninen”.

8.4 Dommer, uttalelser i skattesaker og skattespørsmål.

Utv. 1994 s. 1426

Utv. 2001 s. 1399

Utv. 2006 s. 793

Utv. 2006 s. 1752

Utv. 2009 s. 1284

Utv. 2009 s. 728

8.5 Bøker.

Andenæs, Mads Henry: *Selskapsrett*, 2007.

Berge, Stig (med flere): *Utbytte*, 3 utgave, 2011.

Brudvik, Arthur J.: *Skatterett for næringsdrivende*, 2013.

Brudvik, Arthur J. (med flere): *Skattelovkommentaren 2003/ 2004*, 3 utgave, 2004.

Carlsen, Knut Morten (red): *Bedriftsbeskatning i praksis*, 4 utgave, 2012.

Gisle, Jon (med flere): *Jusleksikon*, 3 utgave, 2007.

Gjems- Onstad, Ole: *Norsk Bedriftsskatterett*, 7 utgave, 2008.

Gjems- Onstad, Ole: *Norsk Bedriftsskatterett*, 8 utgave, 2012.

Naas, Henning (med flere): *Norsk Internasjonal Skatterett*, 2011.

Zimmer, Frederik i samarbeid med BAHN: *Bedrift, selskap og skatt*, 3 utgave, 2001.

Zimmer, Frederik i samarbeid med BAHN: *Bedrift, selskap og skatt*, 5 utgave, 2010.

Zimmer, Frederik: *Internasjonal inntektsskatterett*, 4 utgave, 2009.

Zimmer, Frederik: *Lærebok i skatterett*, 6 utgave, 2009.

8.6 Artikler.

Anette Alstadsether, Thor Olav Thoresen, og Erik Fjærli: "Om bakgrunnen for utformingen av skattereformen i 2006", *Scandinavian Journal of Business Research* Beta 01/ 2006.

Fredriksen, Ola: "Høyesteretts anvendelse av ligningspraksis som rettskildefaktor", *Tidsskrift for skatterett* nr. 3 2008.

8.7 Nettdokumenter.

Lignings- ABC 2013 (elektronisk utgave)